

**Paoro Iyojura
Rooma
Mochikamewichio**

Teepotari

¹ Kúíra Rooma muuwarichi mochikame. Ka'karuma mochikame enesaa eemea, kaawe enemiipua, yooma eeme Riosichi poponiwao pipiniwaopua tiame. Teemea i'wao, ka'karuma mochikamepua. Neee Paoroa, Eesusi Riosie Weratiamechi tekipanamea i'wa yasakaoinia i'ka aamowichio iyotemo erapakania, itapiti Riosichi simiyame naawesari. Neee Paoroa Riosie Weratiamee poanataka uutiamenia, i'ka Riosichi simiyame yomatiami weeechi nayewatumichiopua, i'ka ka'karuma tuuyewari Riosi kokosarichi newipapuame.

² Ihji Riosi tuuyewaria, ehkoriami Riosi na'nayewatura chaachapariapua, Ehkoriami Iyoterichio, Riosi taamo newipamio tuuriapua.

³ Puuu Riosi ka'karuma tuuyewaria, Eesusi Riosie Weratiame nayewamepua Ehkoriami Iyoterichio. Ihji Eesusia tijoechitiao, Raawitaru tetejimarisiwachi naawakamepua.

⁴ Nape ihji Eesusi tiiariraa, ahpo Noono Riosi tiiarira naawakamepua, wa'a tiiame ahpo ma'chitarepua ahpo Noono tiiari Riosiwarie mukukai oijenatetiapa, wa'a ikisao, ahpo Noono Taanachitia, ahpo Noono tiiariwachi eenechi mooenakapa. ⁵ Puuu

Eesusi oijenatetiamee ajawatiame teemea, ahpo wa'api nayewatumichiopua, yomachi weeechiopua ahkaoi mochikameo, apochi e'enaka paparamichiopua. ⁶ Eemea Rooma mochikamea, muuwaeme wa'aopua uukame puuuapa, taamo Noono te'pa kahtiamē ka'karuma tuuyewario, Riosie paajutetiao, ahpo Taanachi paparaka mochitomichiopua, pu'ka Taanao apoe weerariamechio.

⁷ Pukaepa Riosia yooma ahpo kaaweruma tuuyewari uukameopua, ahpo mochiwari iintaparepuia tisia ahpo nakiya. Apoe Riosionia, apoe Paamira Riosie Weratiameopua tiameo, aamo tisia kaaweruma cherirewa kiajereninia, aamo iikachiopua tiameo, ta'iria aamo mochitomichiopua kihta a'chitiame eina erakoka.

Rooma weeechi siminare Paoro

⁸ Neeea cheriwema ki'yamenia Riosio, ahpo ijinuwa mochiwari iintapariopa, ahpo Taana Eesusichi tisia ahjachi paparariopa, yomatiamē weeechiopua tiameo, tisia Eesusichi paparaniame inamuapa tiame. ⁹ Neeea ki teesa tiame weemupakamenia, i'ka Riosi Taanarachi simiyame nayewatukao. Apoe Riosia no'o tetewamepua inisiao, ki no'o naanatakepopua senepi taawechi aamowichio itakao, Riosichi kaawe te'teretowaopua. ¹⁰ Riosio itaniamenia tiameo, a'chitia teekaoi no'o aamo tetewitemichiopua, aamo mochikachi eenakao, taamo Noono tewekachi kahtiamē wa'a erasoo. ¹¹ Ki ahjame e'ranine wa'asi aamo tetewinariaa, pu'ka aamo Eesusi Riosie Weratiamechi parparao, epeche utewaeme ahjachi peewapariopua

wa'asi. ¹² Wa'achitia eemeai aamo mochikachi no'o enasoopua, napatika ahpo wa'achitia oisa erapatema teemea, wa'achitia Eesusichi paramekapa.

¹³ No'o Riosichi poponiwa pipiniwa tiame, aamo nane'rejeraninia no'oo, ki ehpesi o'inia aamo ne'nemia siisiminarerioopua, nape ahkasi ehpesio ka'chi iika siime teeteriamenia. No'o wa'a Rooma muuwari siinarewaa, Riosiwichio echimia siminariamenia wa'ao, epeche i'ipari teerepuawichio Riosiwichioo, epeche Eesusichi paparame, wahjachi weeechiami no'o iintoriachitia. ¹⁴ Wikirieka e'ramenia noochio, ki yomachi naewamekapa pehjio, Riosi kaaweruma tuuyewariopua yooma ihta ti'tijoeriopua, weeweruma tiiameoi ki weeweruma tiiameoi, te'ta pepenipakameoi, ki te'ta pepenipakameoi. ¹⁵ Wa'a e'rapa neeee, tisia siminariame neeee, wa'a Rooma aamo mochikachio, nooe aamo naewatunariapa Riosi aamowichio ka'karuma tuuyewariopua.

Kaaweruma Riosi tuuyewari utewarira

¹⁶ Neeea kiisi suuwe e'ramenia i'ka Riosi kaaweruma tuuyewari nayewatukao, Riosia i'ka ahpo tuuyewarieo yooma ahpo Taanachi paparakameo, ahpoe kokosapuameo, newipatiamekopua, Riosio apoe wa'api iinuekapaopua, aaataoi tatakoriria cheriwepuaopua. ¹⁷ Riosia, ikachi kaaweruma tuuyewarichi taamo ne'netiamepua, achini teeka taamo ka'karuma te'teremiaopua apochio, ahpo Taanachiche paparasache. Ihji Ehkoriami Iyoteria wa'achi chiiamepua eee cheekao:

"Taamo te'pa kahtiame Noonoa, yooma aaata ahpo Taana iintoriachiche paparakameo, te'ta ki wahjiame ahjarikamera kiamerapua."

Tisia tatakorikamewichoo, Riosie kokosapuame

¹⁸ Nape yooma aaata ki'tio erakoamea Riosichi paparaniameo, apoche ki ka'karuma yoranariamea, ki nu'uti kokosari enamericitepua pukachio, te'pa tewekachi kahtiameopua taamo Noonoo. Puuu ki ka'karumache yooraka mochitonariamea, ki Riosi pichiwarichi simiyame inataka mochitoamepua. ¹⁹ Nape taamo Noono tewekachi kahtiamea, apoe yahchakame ti'tijoe inatarichiopua ooweru tiame, te'ta apochi tiiame nane'retewao, te'ta pichiwari apochi tiiameopua, ahpoo te'ta pichiwa yasitoamekoopua. ²⁰ Taamo te'pa kahtiame Noonoa tiameo, pukeri naayachisi o'iniao, aaataeo ki tetewiniameipua pusieo, apoe iintokamepua yooma ihtaoi enepatekao, pukae chiajamepua ahpoo, aaata kahtiamekoopua. Pukaepa aaataai teemea, nane'riametepua ki ehpesi yasitoame, tisiwa ki teesa tiiame utewarieka. Wa'a tiiachipao, aaataai kihta chaachapamete Riosio, ki'tio tuukao. ²¹ Nape aaataa, nane'riamekaipua taamo Noonoo kahtiamekoo, ki nu'uti iintokamekoipua ahpowichoo, kiisi iyorka tetewikamepua taamo Noono Riosio, kiisioi ihta cheriwema ki'yamepua pu'kao, te'ta kaawe iintokameoipua ahpowichoo. Ohsotia puuua, ahpo inatari tukaparichi itipikamepua, oowera ihtaoi itapitichi Riosiepaka, wa'a erakoapaopua.

²² Yooma wa'a tiame erakoamea, tísia te'ta ahpo machiwarieme maayameai, ohsotia puuua, te'ta ki ijinatamera puuua. ²³ Pukaepa wa'a te'tiamekapa puuua, ihtaoi riositaka ahjachi paparare puuua, ki itapiti ahjamechi, tijoeka te'tiame netetiamechi, ihtaoi animarika tiiame neteka, tuchikika tiiamechioipua netesa, wa'a ikisaopua tiameo, yooma ihta wehchi rusuwaka ohjoameka tiiame, aapoe wa'api ahpo neteriamechi ahpo Riosiwachitia paparaweka.

²⁴ Pukaepa Riosia wa'atia toarepua pu'kao, ahpo ki ka'karuma yooraka mochitoamechi, ahpo suwepori nokiwamechi tiame, ahpo weerewa kihta nateyamechitia tetewamechi. ²⁵ Riosia toarepua tiame pu'kao, pu'kao toaka tetewariopa ahpo pichiwari chhiao, wisturikamera pichikeriopa, Riosio ki'tiameko tuuwamekamera pichikeriopa, naatikamera iyoririopua, yooma ihta itapiti Riosie enepatetiameka tiiamerachi paparakamekopuaa, ki Riosikamera apoe yooma ihta enepatekamechio.

²⁶ Pukaepa Riosia toarepua pu'kao tiameo, ahpo ki ka'karuma nokiwarichi weemupariopa, ahpo tísia suwepori nokiwamechi ruhjikamekopa, ahkasi ooweruai ahpo ahjama kuunachitia nokayamekopa.

²⁷ Wa'achi noonoikame ti'tijoeai, toaka ahpo ujupio ahjama nokiwao, ahpochitia ti'tijoe ahjama uupichitia nokinariapaopua, aapoe wa'api ahpo ikotupakamekopapua. Aapoe wa'api suwepori nokakaopua, ahpo wa'api kokosarichi te'terepatemepua. Yooma puuua

wa'a tiiame tíisia suwepori nokayapao,
aapoe wa'api, Riosie tíisia kokosapuame
enepakamepua.

²⁸ Pukaepa Riosia ki ahpo nakika tetewinariopao, wa'atia toarepua pu'ka ahpo wewekakame nokiwachio, ahpo kajuka nokimichiopua, ahpo ki ijinata nokinariachio.

²⁹ Pochipakame puuuapa yooma ihta itapiti na'ararieo, ihtaoi ikotuwachio, te'ta na'arari wewekamepua wa'asi, yokipakame puuuapa pukachio. Mu'ipakame puuuapa, piirechi ikotuwa uukamepua: aaata iinuekachitia yasitoa ikotuwa, aaata merinarewa, nasiwanarewa, wihkuenarewa ikotuwa, aaata ki kaaweruma nayewaniame ikotuwa.

³⁰ Ki kaawe chaachapamepua aaataoi; Riosioio, nekumeka mochikamepua; ahpoche machiyo erakoamepua; aapoeopua, ahpo oijeramepua; we'wemera ki ka'karuma na'arariche mehtachamepua; ki ahpo yayawa yooreniamechitia; ki inatamechitia inatamepua; ³¹ ki saayamepua ahpo inatarichio, aachintiamerakoopua ka'karumao, ki ka'karumaoipua; ki ahjachi erapoa te'teriamepua; ki nakiyamepua aaataoi; ki tesiva e'riameoipua aaataoi; ki eenechi kaawe erapamepua aaata ahjamao. ³² Ma'chiame tetewaipua ki kaawe ahpo nokayao, ahpoo ki teesa kokosapuamekopua Riosieo, wa'api nokisirepua ki kaaweruma nokakao, puuua ahpo ki kaawe nokayakamera pu'sereka tetewarepua.

2

*Riosia pichiwarichitia teeka taamo kokosa
chaaniame puuua*

¹ Pukaepa aaataai eemea wahjachi na'ara nokaya ma'majoamea, ki newimeripua Riosi kokosarichio, aamoe wa'api aamo ma'majoeka nokayamekopaopua, eeme wa'apiae na'ara nokayamekapaopua. ² Nape Riosia, ki wihtuka taamo ma'majoamepua, pichiwa ki kaawe taamo noonowiriopa, taamo ma'majoamepua. ³ Ehsoo aamoo, aaata na'ara ihsio tuusoo, wa'achi ihsiai muuuai, ⁴ *¿ki aamo kokosamio maayamemua Riosio?* ⁴ *¿Kikosa pahtiame eemea Riosio, aamo ki nahsinepaka anachaka tetewamekopua pu'ka aamo puuyetokaopua, apochi kaaweruma enepamichioo aamo ki ka'karuma toaka?* ⁵ Nape eemea peewamekapa iikachio, ki aamo tuunare eemea Riosio, aamo ki ka'karuma nokayao. Wa'a te'tiapa eemea, epeche epecheche chuurapame eemea amochio, Riosie aamo kokosapuameopua, te'ta Riosi nekamiachiopua, ti'tijoeri katewekaopua, kiisi kaawe nokariao. ⁶ Waika kateweri taawechio, Riosia yomatiamet i'tijoe ooweru tiameo, yooma pipiripi a'chi tiame ahpo noonowiria yorapuamepua, Riosieo. ⁷ Yooma ki nahsinapakamea ka'karuma yoorakao, ki nahsinepaka puuyekamea, Riosie kiapuamepua reesiserio, ahpo tisia peeniatichi ohjoremichiopua, ki wahjiamesi. ⁸ Nape yooma aaata ahpochewichio i'yakameo ahpo ki ka'karuma nokiwa, Riosia ahpo ki'tiameko maaekameopua pu'kao, ki nu'uti nekarewa

teeremeripua pukachio, nape tahpitika tiiame. ⁹ Yomatiame ti'tijoeria ooweruria tiame, ki ka'karuma yooraka mochitoamea, waika taawechio ki nu'uti aiwari saaemeripua, ki nu'uti yuuwesiri tiame. Ihji te'ta aiwaria, i'isaeri ti'tijoerikameraa te'ta, ahkasi ki i'isaeri ti'tijoerichioi. ¹⁰ Sewina tiiachiopua, ka'karuma yooraka mochikameopua, Riosia kiamapua pu'kao, te'ta peeniatiamera mochira, te'ta nateyame teteiwamera mochira, te'ta ta'iria mochira iikachiopua tiameo. Ihji ka'karuma enepakame kiapuamea, isaeri ti'tijoerichi o'inepuamepua, ahkasi ki i'isaeri ti'tijoerichisi tiame. ¹¹ Wa'a iintomeri Riosia, aaataoi ki epeche weruma tiiame, tetewamekapa Riosia.

¹² Yooma ki ka'karuma yoorakamea, ki Riosi nuurari machikaio, Riosi nuurari chiae kokosapuamepua. Yooma Riosi nuurari machikamekai tatakorikamea, pu'ka wa'api Riosi nuurari chiae, kokosapuamepua tiame. ¹³ Riosi nuurari machiniamechea, kihta nateyamepua, ki yooreka yasitoniamer enesaa. Riosia kaawe tetewamepua aaatao, ahpo nuurariche e'weka mochitoame. ¹⁴ Nape aaata ki machiyai Riosi nuurario, nape kaawe iintokamea pu'ka nuurari chiiachitiao, ahpo iikachi teetoopa Riosi nuurario, wa'a teetokamepua. ¹⁵ Puuu ti-joe ooweru tiame wa'a iintokamea, taamoe wa'api nane'reme tiiameko ma'chitamepua, ihtanakoopua te'ta kaawerumao, ihtanakoopua ki kaawerumaoi. ¹⁶ Pukaepa iikachi i'toniame nahkipu Riosi nuurari e'wewaa, yooma aaatao Eesusi Riosie Weratiame katewiachio, yooma

aaata iikachi ne'neka ma'chitapuakopua. Neeea, wa'a tiiame tuuyetuamepua.

I'isaeri ti'tijoeri, Moise nuurarirachi ahjachi erakoa

¹⁷ Aaata eeme i'isaeri ti'tijoeria, Riosio aamo pahcha ki'yariopa ahpoo nuurario, aamochewichio weruma erakoamepua. ¹⁸ Eemea amochi iinuekapa Riosi nuurario, tisia aamo pepeniamē maayamepua Riosi nuurari chiao, nane'riapa eemea, aachin teeka ohjoremiaopua pu'ka nuurariopua yooreka, yooma ma'chiame tetewika ka'karuma nokipuameopua, ki ka'karuma nokiwameoipua. ¹⁹ Wa'a te'tiamekapa eemea, kaawe masitemerika erakoamepua aaata tukapachi mochitoameopua, aaata ki ma'chiriamechitia ki tetewaka mochitoameopua Riosio, ki machiyapa pu'kao. ²⁰ Eemea Riosi nuurari iinuekappa, machiyamekapa Riosi pichiwa chiao, te'ta ma'masitari erakoamepua, pu'ka kihta machiyameopua Riosichi simiyameo, nu'unti kukuchichitia te'tiameo, ahpoo kaawe masitemeriko te'tiame. ²¹ Eemea yooma wa'a tiiame te'ta masitari aamo erakoame enesaa, ¿achini iikai ki yoorame eeme wa'apia, pu'ka aamo wahjachi masitiao? ¿Achini iikai ki ichikopo tuuyai, ichikoame eemea? ²² Aamoe wa'api ki suwepori nokipo tuuyameai, ¿eemekamera wa'a nokayamepua? Nekumiameko tuuyai eemea ri'riosi netetiameo, ¿achini iikai ichikoame eemea naaju, ki Riosichi paparame ti'tiopachi ajawatiameopua ri'riosi? ²³ Eemea tisia oijeramepua, Riosi nuurari te'ta machiyapa,

nape wa'a te'tiai eemea, kiisi iyoriamepua Riosi nuurario, ki Riosi nuurari yoorame enesa. **24** Wa'apenatio wa'a chaanipu Ehkoriammi Iyoteria: "Yooma ki i'isaeri ti'tijoeria Riosi na'ariamepua, aamokamera ki kaawe nokayopa." Ehpe taawechioi wa'achi nooka eemeai, ehkoriammi nokariachitia.

25 Ehpeo siichitepuwachi simiyame nayewamane. Aamo siichitepuniaamea, nateyamepua Riosichi kaawe teetoawichioo, nape yoorame ahsepari yoorame enetiaa, yomatiamo pipiripi Riosi nuurario. Nape piiripioi ki nuurai chiaa iintosaamua, yomatiamo nuurari ki iyorikame enemapua. Wa'a aamo iintosoo, aamo siichiteputiamea kihta nateka itipimeripua. Wa'a tiiachio muuua, kihta siichiteputiameka ikiyamemua.

26 Nape ki siichiteputiameai, yooreka mochitoamea Riosi nuurario, Riosia kaawe uuka tetewimeripua pu'kao, kihta apochi siichiteputiameoipua. **27** Wa'a tiiachiopua, aaata ki siichiteputiameaipua, nape e'waka mochitoameapua Riosi nuurario, puuukamera te'ta kaawe uuka tetewipuamepua Riosieo, eemea, amochi iinuekaipua Riosi nuurario, kiisi yooreka mochitokamekapa apoe Riosi wa'api aamo ki'yariaopua nuurari. **28** Wa'a teeresoo Riosiwichioo, te'ta isaeri tijoe eneniamea, ki isaeri tijoe naawakamechekaitepua, aamo weerewa siichiteputiameoipua, **29** naatikamera puuua, ahpo iikachiche teetoniamme Riosi iyoriwao. Wa'a tiiachipa puuu te'ta siichitepuwa tiiiaa, ki weerewachi ihsiniamepua, Riosikamera

taamo iikachi ihsiamerapua, ahpo ijinuwa eenepatesaapua, apoe taamo iikachi yasitoka ahpo Riosiwarieo. Riosi ihsiwae taamo iikachi kaaweruma i'yamea, Riosichikamera te'terenariame puuua, ki ti'tijoerichi.

3

¹ *¿Ihtanawichio kaawe tiiamepu, isaeri ti'tijoeri eneniamewichioo? ¿Te'ta nateyamerakosajoarepu siichitepuniamea?*

² Eje'e puuua, isaeri tijoeri eneniamewichioo, tisia nateyamepu, Riosio, taamokamera i'isaeri ti'tijoerwichioo, Riosia yomatiame ahpo Ehkoriami Iyoteterichi cheeriaa, taamokamera neesetopuawichio cheeriamekapa, taamopua tiameo, pu'ka iyoterichi cheeriao, wahjachitia neipami ti'tijoeturisiamewichio, kaawe neesetomichiopua pu'kao, tumitaperichi iyotesikao, katewesika. ³ *¿Ihtana iintotare Riosia, pu'ka muuwaeme i'isaeri ki ahpo iyoteteria yooraka mochitoriopaopua?* Riosia pu'kao ki noonowiriawichioopua wahjachi nayewatukao, *¿ki iintomerijoarepua wa'a tiiachiopua, yomatiame taamo i'isaeriwichioo iintomo tuuriao?* ⁴ *¡Ka'i, ki wa'atia itipimeri puuua kii iintokao!* Riosia yomatiame ti'tijoerio tisia wistuamekoipua, iintokache itipimeri puuua ahpo cheeriao, kiisi wistuamekapa puuua. Éhkoriami Iyoterichi Raawiaa, eee cheerepua Riosio:

Muuua pichiwa ihsiamemua aamo chhiao;
ahkaoi peereitaniachi ki pichiwari aamo tewani-aiopua,

muuua newitokache machenamepua.

⁵ Aaata wa'ami ahka chaachapaniarepua: "Riosia kaawe e'raka tetewiniame enesaā taamo tatakoriria cheriwesaa, ḡachini iikai taamo kokosamepua?" ḡIhtana chaachapatare teemea pu'ka wa'a tiiameo? ḡKi kaawe tiiamekosajuarepua tiiarepua taamo kokosapao? ⁶ ;Ka'i, ki wa'atepua! Riosia, ki kokosame enesaa tatakorikameo, Riosia kihta katewemeri enemiipua, kajuyachi taawechio, ki kokosamekapa puuua, tatakorikameo.

⁷ Nape iiweta aaata ahka iinueme enesaapua ahpo chaachapamiao, ḡachini iikai no'o kokosameri Riosia no'o tatakorisoo, kaawe teeka itipiame teteiwameipa, no'o ki kaaweruma iintoriao, ki kaawe iintotiameko tuuyoioopua?

⁸ Nape puuu wa'a chaachapamea, se'wi chaachapamepua. Pu'ka chaachapa taamo na'naritoame enesaa, epeche epecheche tatakorimia kaawe enemiipua, epeche epecheche kaawe teere-merikopua Riosio. Ihjia wa'a tiame chaachapao, ki teesa Riosi kokosarichi ruhjimeripua. Intuamepua ti'tijoeri, pu'ka wa'a chaachapame ti'tijoeri inatachitia, no'o masitiameko tuyamekoo.

Yooma ki kaawe noonowikame teeme

⁹ Teeme i'isaeri ti'tijoeria, Riosie iyotetiametamokamera neesetowetiamekapao, ḡepeche ka'karumachitia tetewipuamekosa erakotare teemea? Ka'i puuua. Yomatiame ti'tijoe oowerutiame tatakorikame puuua, i'isaeri ti'tijoerikaio, yooma ihta ki i'isaeri ti'tijoerikaio. Yomatiame ti'tijoeri tatakorikamepua, wa'a tiiameko aamo

tuuyekamenia wa'asi. ¹⁰ I'kao ahkasi Ehkoriami
 Iyoteriai wa'achi chiiamepua eee cheekao:
 Ki'te aaataai kaawerumaa, aaataai piiripioi;
¹¹ ki'te aaataai te'ta machinariame Riosi;
 aaataai Riosiche na'naritoniam i'yamea.
¹² Yooma ki ka'karuma pooechi uumparepua,
     yooma wa'achitia wewekakamepua;
 ki'te aaata ka'karumache yoramea, piiripioi.
¹³ Yooma ki ka'karuma ti'tijoeri chu'waraa,
     wahjipame toaniachi wahjoramekatepua
     chaachapaeo;
 Ihjia yeenieo tisiwa wistuamepua.
 Puuua ahpo chu'wachio,
     sayawe yerowa pi'kara kimutuamepua.
¹⁴ Pu'ka   chu'wachiopua,   pochikame
     kahtiamepua na'arario;
 ihji chaachapaa,
     chihpuame wichiyanepua aaatachio.
¹⁵ Tísia ye'kamepua tarachio,
     ikanatioi ahkaoi eenaka me'yamepua, eera-
     suteka;
¹⁶ ahkaoi ahpo u'matosiachi na'atakao,
     tesiwe erakori tosiamepua.
¹⁷ Puuu ti'tijoeria, ki machiyamepua ta'iria ya-
     sitoniame pooeo.
¹⁸ Kiisi seewiamepua Riosio, ki iyoriaipua.
¹⁹ Kaawe inataka mochitojerani neeee ikachio,
 Riosi iyoriwa nuurariao yoomahka wehjoarichi
 ohjoemeo iyorimichio kiatiamekopua, aawataai
 ki ahpo tatakoririo chanimichiopua. ²⁰ Nape
 puuu nuurari yomatiame taamo tatakorikame
 chewipatiamea, ki ahsepame tiiame puuua,
 taamo tatakoriria piipatewawichioo, aaataoi

ki ahsepame tiiapua pu'kao, ki ahsieme iyorikamea. Puuu nuurari yomatiame taamo chewipatiamea, taamo ki kaawe nokario erakomichio yachatiamepu puuu nuuraria, taamo machika tetewimichiopua, aachin tiamerakoopua kaawerumao, ki kaawerumarooio.

Newiparia Riosichi papararie eenamepua

21 Nape ehpe taawechiami Eesusi taamowichio pejana nehpupaka mukuriopao, Riosia, kihta itapiti oowewawichioo taamo kaawe teeretiamepua apochio. Riosia i'ka wa'a teerepuame weemera simiyamechi paparaniameo, ki ehpesi o'inia wa'a tiiame nayewakamepua, ehkoriamisi o'inia ahpo na'nayewatura wa'a chiiame iyoteteka.

22 Ihji weemera teetoniamechio, Eesusi Riosie Weratiamechi paparaniamepua, yomatiame ti'tijoewichio ooweruwichio tiameo, yooma aaataai Riosichi kaawe teereka yasitonariamewichioo tiameo, aaataai Eesusichi paparaka yasitonariamekooi, aaataoi ihta ti'tijoeriwichokoikopua, i'isaerikoio ki i'isaérikooioopua.

23 Riosia wa'a tiiame iintokamepua, yomatiame wehjoarichi mochikame tatakoririamekopapua, aaataai yomatiame i'ka wehjoarichio, ki ahsepari e'wewa teereriapapua Riosi nuurari yahchariao, tisia iyoriwa nuurario. 24 Nape ehpeo Eesusichiche paparakakopao, Riosia taamo tatakoririao, te'ta piipakame taamo tetewamepua, kihta oowewari kianiaipua,

oowera kihta natekachi. ²⁵ Riosia apoe wa'api, ahpo Taanachi teerepakamepua, yomatiame taamo tatakoriria ahsieme ch'owepakamepua, pukachi paparakameo. Riosia, Eesusi tatakoriwichio mukumia ne'nepaka, cheriwepakamepua tatakoririao ehkoriamisi o'iniaopua, nape ki ahsieme cho'weka pehji, ahkasi ahpo Taana Eesusi eenachisi tatakoriwichio mukimiachisi, wa'a teeremichiopua. Pukaepa Riosia aaataeoi kihta wenejime tiiamepua, Riosio ahpo ehkoriami iintoriao tisia kaawe iintoriopua. ²⁶ Ehpe taawechiamioi wa'api tisia kaaweruma ihsiamepua, taamoo ahpo Taana mukuka iintoriachi ne'nepaka, taamo apochi te'ta kaawe te'terepatemekopa, yooma aaata Eesusichi paparapameopua.

²⁷ Waikao wa'a tiiachio, ¿achini teeremeripua aaata tatakoriria cheriwepuawichio itapiti Riosi ooweniamea? Puuua ki'tiamepua wa'asi yorapuameo, kajukamepua wa'asi. Pukaepa teemea ehpeo, kihta taamo oijeramete teemea, itapiti te'ta kaawe taamo iintorio erakoniameo, Riosie taamo tatakoriria cheriwepuawichioo, Eesusi Weratiamechiche paparakapa, piipatetiametitipitiamekapa Riosie, taamo tatakoririao. ²⁸ Wa'a tiiachiopua teemea, Eesusichi paparakache piipakame tetewiniame teemea, Apoe te'ta taamo Noono tewekachi kahtiameo, kihta oowewari ooweckaipua.

²⁹ ¿Riosia, i'isaeri ti'tijoeche Riosiwara ohjoarepua? ¿Kikosa Riosiwara ohjoarepua,

ki i'isaeri ti'tijoerio? Eje'e, pu'ka Riosiwarapua tiameo,³⁰ piiripi wa'api Riosikapapua, yomatiamē wehjoarichi mochikamewichioo, ihta ti'tijoerioipua, seesenu nayewameoipua.
³¹ Wa'a teesoo, ¿Riosi nuuraria, kihta nateyamejoarepua? Ka'i, ki wa'a tiiamepua. Ohsotia Riosi nuuraria, kaawe tiiamepua tamochio, taamo ki kaawe iiintoria tetewitekamepapua, Riosi cheriwewao, Riosi itamichiopua.

4

Aurani teerereria Riosichi paparaka

¹ Taamo ehkoriami Aurania, ¿ihtana iiintoriare Aurania Riosichi ahpo kaawe teeremiaopua?
² ¿Itapiti ahpo iiintoriawichio, Riosie kaawe ahpo tetewiniame maaeriarepua? Wa'a teereniame enesoo Auranitaruai, ahpo weruma tiiame eramiipua, nape ki Riosie ahpo weruma tetewiwae. ³ Nape ¿ihtana chiiame Ehkoriami Iyoterria? Ehkoriami Iyoterria chaanipua: “Aurania Riosichi paparakapa, Riosieo kaaweruma tete-witiamepua, apoe Riosi wa'api piipateriapapua pu'kao.” ⁴ Aaata piire tekipanasaa, ki oowera kianiamepua natetewao, yowikapa kianiamepua natetewao. ⁵ Nape taamo te'terewa Riosichio, ki wa'atepua. Taamo kaawe te'teremichio Riosichio, kihta tekipanakekai, oowera Riosichi paparakaiopua. ⁶ Ehkoriami Raawitaruai ahpo

Iyoterichio cheeriaipua, aaata tísia kaawe erakomio tuukamekopua Riosio, Riosichi paparakapa, te'ta ahpo piipakame tetewapa tatakorio. ⁷ Eee cheeriai Raawitarua:

Yooma aaata ki kaawe ahpo noonowiria cheri'wetiamaea,
tísia kaawe erakoame puuua, cho'wetiapa
puuua tatakoririao.

⁸ Riosio natakepariaopa aaata tatakoririaopa,
ki teesa kaawe erakoame puuua.

⁹ Ihji Riosio tísia kaawe erapuame iintoriao, ¿i'isaeri siichiteputiamewichioche ohjoarekosapua? ¿Ki yoomawichiokosa enere puuua? ¿Ehkoriами Iyoterichi chiiopaparakapa kaaweruma tetewitiamekopapua Riosieo? ¹⁰ Nape ¿achinitio te'ta kaaweruma tetewikame Riosia Auranio, ke'chu Aurani ahpo siichitepuwanioio, neipakosakooipua? Ka'i, pahcha enerepua, ke'chu siichitepuniaopua.

¹¹ Ke'chu yahcheniai siichitepuwao, Aurania uutiame eneriame wa'asio Riosieo, Riosichi paparakamekapapua. Neipao Riosia, Auranio ahpo paparakopa kaawerumachitia uusaopua, siichitepuwa iintonurerepua Auranio, ahpo te'ta piipatetiameo, naania teeremichiopua. Ehpeo Aurania, waika o'inia yooma ki siichitepuwa nokayameoi, noonoraka tiiame puuua, Riosichi paparameo. ¹² Aurania te'ta noonoraka tiiamepua tiameo, ehpiami i'isaeri ti'tijoeri siichitepuwa nokayamekoipua, nape Riosichi paparameopua, Aurani Riosichi

paparariachitiao, ke'chu ahpo siichitepuwa nuuretioio.

Ahpo cheeria Riosia, ahjachi paparatiapa ikiyamepua

¹³ Riosia Aurani weemera wehjoari kiamo tuuriaa, yomatiame apochi paparakame naewaka cheerepua, yooma aaata te'ta Auranichi tetejimarichi tetejimarisiwakame, ki Aurani tetejimarichi, tetejimarisiwakame tiame, Riosichi parakameo. Nape i'ka wa'a tiiame nayewioiopua Auranio, kihta nuurari e'wepuame Riosi yahchoi enerepua, oowera Riosichi paparanioi enerepua pehjio. ¹⁴ Aaata Riosi nuurari e'weka Riosie ahpo kiapua uunariamea, nuurarikamera epeche nateyame tetewamepua ki Riosichi paraniamekamera, ipaka tetewamepua pu'kao. Wa'a tiiachio, kihta enemii Riosie kiapo tuutiamea, aaataai ki ahsieme e'wekame eneriopa Riosi nuurario. ¹⁵ Aaata ki ahsieme e'weka Riosi nuurario, kokosapuamepua Riosieo, kihta kiapuame Riosieo, Riosie kiapo tuutiameo. Kiteresoo nuurario, ki'tiame kokosaniamea.

¹⁶ Pukaepa pu'ka nuurari e'wewaeo ka'chi iika uupamekopua Riosie kiapuameo, pukaepa Riosia, apochi paparaniachikamerae taamo ki'yamepua taamo kiamo tuuriao, kihta natekachi kihta itapiti yoorariwae. Wa'a tiiachipao, ki i'isaeriche Riosi oowewari nokiwamechiche, uumeripua pu'ka Riosie kiapo tuutiameopua, yomatiame ti'tijoeri Riosichi paparame kiapuamepua, ihtaoi yeenieme naera. Wa'a tiiachipa Aurania, yomatiame wehjoarichi Riosichi paparameo, noonoraka tiiamepua.

17 Ehkoriами Iyoteria eee chiiamepua, Aurani naewakao: “Ehpe o'inia neeee, ki ookapi tijoeturi aamo noonopatenania.” Wa'a cheeka naewarepu Riosia pu'ka ahjama nayewaiopua, pu'ka Aurani apochi paparakameopua Riosia. Puuu Aurani naewekamea, Riosi apoe enerepua, wahjipakameopua oijenatiame, kihta iintuameoipua, iintuame enepatiame.

18 Aurania, kihta maaepori tiiapua, ki ookapi noonora enemiao, pichikerepua Riosio, eee ahpo chaaneretiopa Riosieo: “Ne'nepao tewekachio, wa'a kehki enemerapu aamo tatanaa, aamo tatanasiwachi muuwekamea tetejimari.”

19 Aurania piie siento paamuamekaipua wa'asio, Saaraoi ki tanayamekoipua pu'kao, ki sewina erapaka inamurepua Riosio, ahjachi ahpo paraopua, amori mukuyaipa Aurania wa'asi oo-chetupakao. **20** Aurania ahpo oowe e'riao, kiisi wekaterepua Riosichio, ohsotia epeche ahjachi eraparepua Riosichio; Riosichiopua, pukaepa epeche kaawerumache nayewaka ohjoerepua Riosio, **21** oowera kiisi se'wi e'raka Riosi cheeriaopua, yorameche tiiamekopa Riosio, ahpo cheeriao. **22** Wa'a tiiopa Riosia Auranio, te'ta piipakame tetewarepua pu'kao, kihta tatakorieme, oowera apochi papararioche.

23 Nape puuu Aurani kaaweruma tetewitiame ehkoriами iyotetiamē chiiā, ki Auraniche nayewaka cheeriamepua; **24** yooma taamo tiame teeremia naewaka cheeriamepua. Wa'achitia teemeai, Riosichi paparakachepe, piipakame tetewiniame teemeai, taamo tatakoririao apoe Riosie, taamo Paamira Eesusio oijenatekame.

²⁵ Puuu Eesusipua, Apoe Riosio taamo pejana mukiwarichi nehjaria, taamo tatakorowi cheriwetiame itipimichiopua. Riosia Eesusio, eenechi oijenateriaa, taamo apochi kaawe te'teremichio wa'a iintorepua.

5

Te'ta ta'iria yasitoniamē iikachi

¹ Teemea, Eesusi Riosie Weratiameo taamowichio iintoria pichikekapao, te'ta piipatetiamē tetewiniame teemea Riosieo, pukaepa teemea taamo iikachio, ta'iria mochitoamepua. ² Riosia, Riosie Weratiamechi taamo paparariopao, apochi taamo enepatekamepua ahpo ijnuwa iintapaka. Pukaepa teemea, tisia kaawe erakoka puuyame teemea Riosio, kiisi se'wika taamo ahjachi e'rao, ahkasi Riosio ahpo tisia peeniatiachi mochipuachi, i'tomichio. ³ Aiwaka puuyai teemea kaawe erakoame teeme Riosichio, pu'ka taamo aiwao, apoe taamo ku'isiamekopua, taamo anachaka machenasimichiopua ihta itapiti tiiame aiwai. ⁴ Puuu anachaniamea taamo ku'yamepua, taamo epeche kaaweruma enepatekaopua Riosichio. Puuu kaaweruma te'terewa iinuekapa iikachio, tisia oowe e'reka puuyetoame teemea Riosio, ahkasi Riosio taamo ahsieme ki'yachisiopua taamo newipatewao. ⁵ Nane'rena teemea Riosi taamo kiamiao, tisia peenia erakopuame tiiamekopua, kiisi sewina taamo erapatemioopua, itapiti ki ta'iria erakorio. Teemea ki wa'a erakomeripua, Riosio

tísia taamo nakiyamekopua, ahpo Riosiwarieo tamochi yasitokao, wa'a teeka tamochio, tísia pichiwatakaopua taamo ahpo nakiyao.

⁶ Riosie Weratiamea, te'ta taamo ka'chi ikime e'roi tatakorieo, taamowichio mukurepua, te'ta Riosi yahchariachitia taamo nehpupamichiopua mukukao. ⁷ I'ka weeechio aaataaai ki mukinariamepua aaata nehpupariwichioo; seenekachi wa'a iintotare aaataa, nape ki teesa te'ta nakiyame enesaa; aaata wa'achi iintotariamepua tiameo, nape aaata tísia kaaweruma enesooipua apochio. ⁸ Nape Riosia, kiisi ka'karumakoi taamoopua, tisiwa taamo nakiyamekapaopua, ahpo Taana mukiwae taamo nehpuparepua apoe Eesusi Riosie Weratiamee, te'ta natetetiametipimichiopua taamo tatakoririao, Riosie kokosapoipua.

⁹ Waikao teemea, ahpo weratiame Eesusi mukuriae nehpupatiamekapa tatakorichio, apoe eerara wi'suriopa Eesusi merinioio, newipakame itipikame teemeapa, Riosi nekarewachio.

¹⁰ Riosio ahpo Taana taamowichio mukiriae apochi kaawe te'terekame enesaa, epeche ki nu'uti kaawe taamo nakika tetewimeripua taamo weemera ahjari kiasaopua, ahpo Taana eenechi oijenaka iintoriaeopua, ahpo ahjama mochipuachio ki wahjamesi, Riosi kokosamiao puhjetiameopua wa'asi. ¹¹ Epeche kaawe erakoame teemea Riosichio, sa'rukapa teemea ki kaawe tiiao Riosichio, tísia ta'iria te'teretoapa Riosi ahjamao, yooma ihta taamowichioo kaawe iintoriaeopua Riosio, Eesusie ahpo Weerariae iintoria, Apoe taamo Paamira.

Aarani tewaniame tijoe, Riosie Weratiamechitiae tetewiniame

¹² Tatakorichi simiyame nayewamane, aachin teeka mehtakame. Tatakoria ekhorihamio, piiripi tijoechi o'neriaipua i'ka weeechio. Wa'a o'inia yomachi weeechi mehtakame tatakoriniamea, yooma ti'tijoe ooweru tiame weeechio tatakorisipakapa. Pu'ka tatakori noonotiamee, pukeri naayachi o'inia, o'inekamepua weerewachi wahjipaniamea, Riosichi te'terewa poanatuniamapea tiameo, ahjakame oyai, mukukameka teereniamechitia. ¹³ Tatakoria, ke'chu Riosi nuurari yahchoi iintupakamepua, nape ki aaata wenejime teereriaipua pu'kao, kihta Riosie nuurari yachatiamekopua pehjio, yooreka mochitopuawichioo. ¹⁴ Nape ki'tioi aaata nuurari iyoripuao, wahjipaniamea wa'api teeerepua, Aaranichi o'inekaopua, ahkasi Moise yasariachisi. Puuu pu'ka taawechiami ti'tijoeria, tatakorikapa wahjipatiame enerepua, kihta nuurari ki iyorkai. Nape Aarania, Riosi ki e'wekapa mukukamepua, ki Riosi nuurari iyotetia, ki e'wekapa. Ehpeo, neneku simiyame ne'nepuapua, Aaranichi simiyame ikiria, Eesusi Riosie Weratiamechi simiyame ikiria tiame.

¹⁵ Riosi kihta natekachi cheriwewaa, tatakorichi simiyamea tiameo, ki ahpo wa'achi te'tiamepua ikiniamea. Riosi kihta natekachi cheriwewaa, epeche utewaemepua ki tatakorichitia, yooma ihta tatakorio choapamekopa, ahkasi ki wahjiame tiiachisi. Ihji Riosi kihta natekachi cheriwewaa, yooma tatakori natatekamepua, pahcha piiripi tijoe

o'inia tatakorisiwachiopua ahkasi Eesusi eenasichi, yooma Riosichi itakameopua ahpo cheriwepuawichioo. ¹⁶ Riosi kihta natekachi cheriwewaa kihta wa'achi tiiamepua tatakorio, tatakoria tatakoritiaa Riosie taamo kokosatiamepua, nepe Riosi kihta natekachi cheriwewaa, taamo nehpupamepua Riosi kokosarichio, te'ta ka'karuma taamo enepateka. ¹⁷ Yooma Aarani o'inia tatakorikamea, tatakorichi wahjipakame enerepua, piiripi tijoechi wa'api o'ineriachi tatakorikao. Nape piiripi aaata wa'api tijoe iintoriaechio Riosia, apecchunekamepua tatakorichi wahjipaniameo, yooma aaata apochi paparakameopua. Riosia wa'a iintokamepua ahpo Taanachi Eesusio, oowera kihta natekachi cho'wekaopua tatakoritiameo, weemera ahjarikamera ki'yakaopua.

¹⁸ Wa'a teererepua, piiripi wa'api Aarani tatakori ihsiriae, o'inia o'inekame tatakoria. Wa'a o'inia wa'anao, yooma aaata tatakorikamea, Riosi kokosariquametere te'teriamepua. Nape seenepi wa'api Eesusi iintoriae, Riosia puhjerepua ahpo paparameo, pu'ka kokosapuame teeferiaopua, na'sokame itipitekaopua wa'asi. ¹⁹ Pukeri tijoe ki Riosichi e'wekame o'iniaopua, yooma ahkasi neipami ti'tijoeri ki Riosi e'wakameapua tiameo, tatakoriame eneparepua, yooma ihta tatakoriniame nokisikaopua. Nape Eesusia Riosi Taanaraa, ahpo Noonoo e'wesoopua, ki ookapi te'ta ahpo piipatewachi toaparepua. Riosia wa'a iintoketiameo Eesusieo, ki tatakoriwae

tetewamepua pu'kao, te'ta piipatetiamē wa'asi Riosieo.

²⁰ Riosia ahpo nuurari iyoripuame ti'tijoeri ki'yariaa, ahpo tísia ki kaawe nokayo erakomichio ki'yariaipua. Nape tatakorio epeche tee-toiopua, ti'tijoerio epeche teetoamekopua tatakorikao, Riosiai aaata apochi paparasiameo, epeche teetonioiopua tiameo, cheriwesikao. ²¹ Taamo tatakoririao wahjiparichi taamo i'tomia uteware-rioopua, epeche utewarieme enere Riosia, ahpo taamo tísia nakiyaeo, taamoo weemera ahjarichi taamo teerepakaopua, ahpo te'ta utewarieopua. Wa'a iintokame Riosia, taamo Paamira Eesusie ahpo Weerariaeo.

6

Teeme Eesusichi paparakamea, wahji-pakameka tiiamepua tatakorwichio

¹ ¿Ihtana inatata teemea Riosio te'ta taamo nakiyao? ¿Epeche nokisitariare naaju tatakorikao, tísia taamo nakiyopao? ² ¡Ka'i! Wahjipakamechitia enesaa teeme tatakorwichio, ¿achini iika eenechi tatakorita teeme? ³ ¿Ki nane'riame eemea aamo papatonioio Eesusichi paparakapao, Riosie Weratiame ahjama mukukame enepariopua, Eesusi mukurioio? ⁴ Teemea taamo paatotiachio neerochi moropiaio, Riosie Weratiame ahjama mukukameka ikikame teemea. Nape moropisa machenaio, Riosie Weratiame ahjama oijenakameka ikikame teemea, weemera ahjarichi enepakame teemea, Eesusichitia.

⁵ Riosie Weratiame ahjama wahjipakameka erasaa teemea, ahjamachi oijenakame eremete teemea. Riosia wa'a iikame taamo tetewamepua, Eesusi ahjamao. ⁶ Wa'a tiiachipa taamo oochetiamie teeeriao, mukukame tetewimete teemeapa pu'kao, ki tamochi teeremichiopua wa'asio, taamo ki kaaweruma iintonaretewaopua, wa'a teekaopu tatakorio, ki taamo teekorachitia teeremichiopua. ⁷ Aaata mukukameapa, kihta tatakoriamie puuupa. ⁸ Riosie Weratiame ahjama mukukameka erasaa, ahjama weemera ahjarichi mochimerikoche, erakomete teemea, taamoo, ahjama oijenakameka tiamekapa. ⁹ Pahteka tetewimete teemea, Riosie Weratiame mukukaio, ki oosa mukimia oijenariopua, mukiniamea ka'chi iika mukitemerikopua wa'asio. ¹⁰ Riosie Weratiamea, newitokamepua mukiwameo, taamo tatakoririao ahpoe natetekao. Ehpeo eenechi oijenasaapa, ahpo Noonochi kahtiamepua, ahpo Noono tewekachi kahtiamie taamowichio iintomo e'raria yoratoka. ¹¹ Wa'achitia eemeai, Riosie Weratiame ahjama mukukameka e'ramea, wa'achitia mukukameka erakopuapua tatakorwichioo, Riosi Weratiame aamowichio iintoriaeopua, Apoe taamo Paamirao.

¹² Pukaepa eemea tatakorio mukukamekopa aamowichioo, ka'te amochi reesisemitiapua pakimichiopu, itapiti ki ka'karuma eraniameeopua, kiisi aamo newitomichiopua. ¹³ Yomatiame eeme Riosichi aamo nehjipuapua, weemera ahjarichi oijenakamechitia. Ka'te

chi'wapame nehja aamo weerewao, pukae aamo tatakorimichoo. Ohsokamera Riosikamera kiapuapua aamo weerewao, nape yomatiame aamo weerewao, pukaeo Riosiwichoo, ka'karumache nokiwa aamo yoramichiopua.

14 Eemea Eesusi paparakameapa, ka'te seeweka mochitomitia eemea Riosi nuurari yahchario kokosariopua, pu'ka nuurari kokosario yooma puhjetiame eemeapa, Eesusie newitepatiapua. Eemea ehpeo, Riosi kaaweruma cherirewa nakiratere mochitoamepua, Riosikamera tisia te'pa kahtiamera, yorakeka.

Riosi nakiyache yoratiame

15 Wee ehpeo, ¿ihtana erakotariare teeme i'ka wa'a tiiamekopao? ¿Simitenaretariare tatakorikao, puhjetiamekai teemeapa, nuurari kokosario tatakoriwichoo? Ka'i puuua.

16 Eenechi ki kaawe noonowisaa eemea, aamo ki kaawe nokaya teekorepamapua eenechio. Aaata aamo teekorepakameo, pu'ka yooreka yasitomerimua. Pu'ka tatakorि teekorepasaamua, pu'kakamera yorakeka yasitomeripua; muuua waikao pu'ka tatakorи aamo teekorepakamea, te'ta wahjipaniachi i'tomeripua, nape ki teesa se'wi Riosi kahtiachiopua, ki seenampasi. Nape Riosikamera teekorepasoo, te'ta kaawerumachi Riosi kaawe e'rewachi mochitomeripua, te'ta kaawerumachi. **17** Neeea aamowichoo, cheriwema ki'yaninia Riosio, pukerio ki ka'karuma yooraio, ka'karuma enepariopa ehpeo, Eesusi iiintoria te'ta pichikeriopa.

18 Wa'a aamo ijikiriachiopua, Te'ta Ka'karuma Teekorachi enepare eemea, ki tatakorikamera teekorepaka. **19** Teeko cheekao, tijoe chaachapachitia naewaka chaaninia, epeche kaawe aamo ku'inariapa pahtewachio. Eemea, pukeri simiyachi ki ka'karumachi mochikaio, yooma ihta ki ka'karuma yooraka mochitoriaipua, eiwepuame tiiameche yooraka, wa'a nokayapao, kominache kominachiche aamo ikiteka. Nape ehpeo, Riosi kaawerumachi te'terekemekapao, Riosi kaaweruma piipari te'terewachiche nokisimeri eemea aamo weerewachio, epeche epecheche aamo kaawe piipasiwekao.

20 Eemea tatakorie chapitiameka mochikaiopua pehjio, ka'chi iika ka'karuma mochitome te'tereriapua. **21** Wa'a aamo tatakorowi nokayaio, ¿ihtanana kaaweruma tewikamena eemea wa'ao? Nape ehpeo eemea pu'ka tatakoriniameo, suuwe e'riamepua. Yooma puuua, te'ta wahjiparichi kajuniamepua, Riosi tisia poanachikamera. **22** Nape ehpeo eemea, na'sokamekapapua tatakoriniamechio, Riosikamera yorakeka mochitoamepua, te'ta Riosiekamera aamo kaawe yorapuamewichio; i'ka wehjoari kajusoopua eemea, Riosi ahjama mochimeripua, ahkasi ki wahjiamesi. **23** Tatakoriniame natetewaa, te'ta mukiwamepua, Riosichi te'ta poanatuniame, ahkasi ki seena aampasi. Nape Riosi taamo ki'yaa, ki wahjiame ahjaripua kihta natetewachi, apoeche Eesusi Riosie Weratiameche, apoe iintokamepua tatakor natetekao, apoekapapua

te'ta taamo Paamiraa.

7

Nenewikamechitia tiiame te'terewa

¹ Eemea Riosi nuurari yahchari yooraka mochitoamea, ḡki pahtiamē eemea aaata mukukameopa, puuu nuurario, kihta utewae-mekopua wa'asio, ahpo yoorepuameo? ² Nuurari yoorewaa aaata oowitiame neewikameo, pu'kache ahjama yasitonurenapua, ahpo kuuna ahjaka yasitoopua pehjio, nape ahpo kuuna mukisoopua, sa'rukame itipio tuuyamepua, ahpo kuunachio. ³ Piirechi ahjama ihsisaapua ahpo kuunama kahtiaio, suwepori ihsiameko tuuyamepua pu'kao. Nape ihji kuunara mukisoopa, na'sokame itipio tuunapua ahpo neewiriao. Waikapa sa'rukame enesaapua ahpo kuuna neewiriao, ka'chi teeremeripua aaata ahjama neewikaio.

⁴ Wa'a tiiachiopua eemea, Riosie Weratiame ahjama mukukamekapaopua, aamo oochetiamē te'teretoriaopua, sa'rukame eemea Riosi nuurarie kokosapuaopua. Wa'a iikapa eemea kihta kokosari teeremeripua Riosieo, aamo tatakoririawichioo. Aamo tatakoririao, aaata neewikame kuunara mukukamechitia wa'asi, tatakorichi sa'rukame itipikame eemea pu'ka kuunara mukuriamechitiao, ehpeo, taamo Paamira Eesuskamera, taamo Paamirachi enepakamekapa, apoe taamo Noono Riosio eenechi ahjateriamechi. Ehpeo eemea, aamo oijenatekame ahjama mochipakapao,

ka'karumache yooraka mochimeri eemea
Riosiwichioo.

⁵ Taamo tatakorinareka mochikoio pehjio, puuu Riosi nuurari yahchariaa, epeche tatakorinokisinarewa mehtanakamepua. Pukaepa wa'a teeeriopa nuurario, epeche epecheche teetokame teemea, taamo kokosapuameopua tatakoriwichio. ⁶ Nape ehpeo teemeapa, sa'rukame teemea pu'ka nuurari kokosarichiopa, taamoo chapika teeeriamechitiaeopua te'ta wahjiparichio. Pu'ka sa'rukapaopua teemea, Riosi nookeka mochitoame teemea weemera ahjarichio, taamo iikachi teetokaopua Riosi Riosiwarario, pu'ka Riosiwarieo, Riosi nakiya yorasika mochitoame teemea, ki pukerichitia Riosi yahcharia nuuraritere mochitorachitia.

Paorochi kahtia tatakorinarewa

⁷ Waikao, ¿ihtana erakota teemea pu'ka Riosi nuurario? ¿Ki kaawerumako erakotariare-pua pu'kao? Ka'i puuua. ¿Ki puuu nuurari taamo masitekamekosapua, ihtanakoopua Riosio tatakoriko tuuyao? ¿Ki pu'ka nuurarie machikamekosa teemea ki kaawerumako Riosiwichioo, ikotuniameo? Ki pu'ka nuurari cheesoo: "Ka'te ikotumitia aaata iinuwaraa", ¿machitamare teemea pu'kao, Riosiwichioo ki kaawerumakoo? ⁸ Wa'a chiiame inamukapa nuurario, nane'rekamenia noochioi, ki ehpesi o'inia no'o tatakoriamekopua, weeka a'chi ti-iame ikotuwa e'rakamekooipua. Kiteresoo nuurario, ki'tiameka teeremiipu tatakoria, Riosiwichioo. ⁹ Pukeri ke'chu nuurari machiaio,

ki nane'riainia tatakoriameo ki teesa kokos-apuamekoopua Riosieo. Nape pu'ka wa'api nuurarichio, no'o wa'api ihsika tatakorika yasitosoo, ahkasi te'ta mukiwachi no'o uhjurapuame nane'rekame neeee, oosa simiyame mukiwamechi, ki wahjiamesi Riosi poanachi teeremiachi. ¹⁰ Neeeea pukerio, Riosi nuurari yahchariaeche yoorekai, taamo te'ta kaawe teeremio maayainia Riosichio, Riosiapua waikao wa'a tiiopa no'oo, no'o kiameriko maayainia weemera ahjario. Nape puuu nuuraria ki no'o ahsepari e'wekopaopua pu'ka nuurario, ohsotia ki wahjiamesi mukiniachi no'o ikitekapua, no'o Riosiwachio poanachi. ¹¹ No'o wa'api tatakorinarewae no'o wihkuekamenia, nooe wa'api iiintonariapa pu'ka Riosi nuurari, ki yorajerao. Nooe wa'api Riosi nuurari ki yorajera no'o iintosoo, no'oo ki wahjiamesi poanachi no'o uhjuramekapua, ki nu'uti poanachi ki Riosi kahtia-chio.

¹² Wa'a tiiachio Riosi nuuraria, ki nu'uti kaawerumakaitepu, no'o ki kaawerumachi wichimichio neesetoamepu. ¹³ Wa'a tiachio, ¿Riosi te'ta kaaweruma nuurarikamer-akosapu, no'o te'ta mukiwarichi uhjurakamea? Ka'ipua. Riosi nuuraria kihta iintokamepu taamo tatakoriwachi ipakao. No'okamera te'ta ki kaawe iintoriakamera, no'o te'ta mukiwarichi u'pakamepu. Ohso kaawe puuu nuuraria, no'o tatakoriiintoriao, kiisi kaaweruma no'o iintoria-chitia, tetewiriopa.

¹⁴ Nuuraria kaawerumapua, no'o Riosichi kaawe yasitomia tuuyamekopua. Nape

noochio, itapiti oochetiamē no'o teeeria
 nasiwamepua no'o weemera kaaweruma tiia
 ahjama, no'o newitonariameopua eenechio.
 15 Neeea noochi ikiyao ki pahtiamenia, aatia
 tiiachipa wa'a no'o ikiyao. Seenekachio neeea,
 Riosichi kaawe teeretoamekainia ehpeo itapiti
 kaaweruma yoranariainia, ki yooramenia;
 seenekachioinia tiameo, itapiti ki kaawerumao,
 ki yoranariamekainia pu'kao, yoyoramenia.
 16 Nape pu'ka ki kaaweruma ki no'o yoranaria
 yorasaania, machika tetewamenia Riosi
 nuurari noochi yachatiame e'wepuameo, te'ta
 kaawerumakopua Riosi nuurario. 17 Wa'a
 teesoo ki no'o yoranariakamera ihsinarewaa, ki
 weemera neekamera puuua, no'o oochetiamē
 teeeriakamera puuua, no'o tatakorika oioiopua
 riaorósie pa'pasuwaeo. 18 Pukachi oochetiamē
 neee tatakoriamechio, kihta iinuemenia
 kaaweruma ihsiwao. Kaawerumakamera
 yoranarenia yoranariao, nape ki utewaemenia
 pu'ka kaaweruma yoranariao. 19 Pukaepa ki
 utewaekapania noochio, ki yooramenia pu'ka
 ka'karuma no'o weemera tiiao yoranarewa,
 puuu no'o oochetiamē teeeriaopua nakiya,
 yooramenia. 20 Wa'atiachio neeea, ki
 kaaweruma no'o yooraopua, ki no'o weemera
 neee ihsiamepua pu'kao; piire neekamera
 ihsiamepua, pukeri simiyachio no'o tatakorika
 yasitoao eneria.

21 Wa'a tiiapa neeea noochi, ooka no'o eratiame
 iinuemenia. No'o kaaweruma yoranarioiopua,
 wa'achi mamachenamenia, no'o ki kaaweruma
 yoranarewaai. 22 Neee weemera yooreminao,

Riosi e'rari ihsiwakamera, tísia pu'seriamenia,
²³ nape no'o piirechi yooreminao, no'o weemera
 yooreminawa ahjama nasiwamepua. Puuu piire
 yooremina kahtiamea, no'o kaaweruma yoorem-
 ina e'rario chapisa, no'o tatakorichi panisunari-
 amepua.

²⁴ ¡Ai neee! ¿Aatana no'o newipatetapua,
 i'ka ki kaaweruma e'rari noochi yasipakame
 ihsiao, te'ta mukiwarichi no'o i'tonariameopua?
²⁵ Neeea nane'riapa aaatakamera no'o newipate-
 merikoo, kaawe e'raka cheriwema ki'yamenia
 Riosio, Eesusi Riosie Weratiamerakamera iin-
 tomerikopua no'o newipatekao. Neeea, iiweta
 pehjio i'ka weerewa kahtiaio, wa'api teetomania
 i'ka ooka no'o yooremina, nasiwaniameo, nape
 no'o Paamira Eesusi ku'iwae, newitosika.

8

Riosiwari tamochi teetoae yasitoniamē

¹ Yooma Riosie Weratiamechi paparakamea,
 ka'chitia taawechi kokosapuamepua Riosieopua
 wa'asi. ² Yooma aaata weemera ahjari iinuemea
 Riosie Weratiamechiopua paparaka, pukachi
 yasitoame Riosi Riosiwaria, tatakorio chapika
 panisunarioopua, newipatesika, te'ta mukiwachi
 i'tonariopa. ³ Pukaepa Riosia, ka'chi iiika
 teeweme tiiopa tatakoroi nokinarewao, nuu-
 rari yoorewaeoi ka'chi iiika taamo newipateme
 tiiopaopua pu'kao, ahpo Taanakamera uhju-
 rakamepua weeechio, taamo pejana mukimichio
 nehpupakao. Riosia ahpo Taanao, tamochitia
 tijoe naawaterepua pu'kao, tijoe weerewaeka
 natetemichiopua, taamo tatakoririaopua wikiria,

Riosie kokosapuame. ⁴ Wa'a yoorare Riosia yooma aaata ahpo Riosiwarichi enepakameo, ahpo Riosi e'rachitia nokisinariameopua, yooma toinareka ahpo ki ka'karuma nokayao.

⁵ Oowera tijoechitia mochitoamea, ahpo ti-joeche kaawe wichiyanameche inatamepua, nape Riosi Riosiwarichi mochitoamea, Riosi nakiyache ahpo yoramia inatamepua. ⁶ Weeechiche nokiwa inataka mochitonamea, te'ta mukiwarichi i'topuamepua, Riosichoo te'ta poanachi. Nape Riosi Riosiwari nakiya inataka mochitoamea, taamo ta'iria mochitoamepua, te'ta kaawerumachi te'teretoka. ⁷ Weeechiche nokiwa inataka mochitoamea, ki nakiyapa Riosi chiiiao, Riosi seepurawapua. Wa'a te'teriamea, ka'chi iika yorameripua Riosi e'rao. ⁸ Waikao, aaata ki kaawerumache ahpo e'rari e'weka mochitoamea, ka'chi iika kaawe eratemapua Riosio.

⁹ Nape eemea, pichiwa Riosi Riosiwari amochi yahchaka mochitoamea, ki i'ka weeechiche nokiwa inatamepua. Nape aaata ki apochi yachatoamea, Riosie Weratiame Riosiwarirao, kiisi Riosie Weratiame ijinuwarpua. ¹⁰ Nape Riosie Weratiameo, amochi kahtiamenesoopua, aamo weerewa yasitoachio, mukukamepua tatakorieo, nape aamo iiaka ahjamepua pehjio, yooma aamo weerewa tatakoririao, piipatetiamekopa. ¹¹ Puuu Riosie Weratiame oijenatekameo, amochi yasitoame enesoopua Riosiwarirao, puuu wa'api aamo oijenatemeripua eenechio, aamo weerewao, weemera ki'yaka.

¹² Teemea i'ka taamo weerewa ihtaoi

ikotuwao, kihtawichio yooraka mochitomete teemea pu'kao, ki kaaweruma ikotuwa enesoo, aaataoi taamo utewaeme yeetoio, ki kaaweruma ikotuwa yoramichioo. ¹³ Aaata ahpo weerewa ikotuwa ki kaaweruma ihsiya yooramea, te'ta wahjiparichi akipameripua. Nape Riosi Riosiwarie toisa eemea pu'ka ki ka'karuma ikotuwao, Riosi ahjama ohjoemerri eemea, ahkasi ki wahjiamesi.

¹⁴ Yooma puuu Riosi Riosiwarie ahpo neesetoniameo, Riosia ahpo tatanachitia tetewamepua pu'kao. ¹⁵ Pukaepa Riosio, ki majaweme teeremete eemea, puhku ti'tijoerio ahpo teekoekao majawiachitia. Ohso kaawe Riosia taamoo, ahpo tatanachitia tetewamepua, apoeo tamochi yasitoapa Riosiwarirao, taamo Noonoo te'pa kahtiamea: “¡Noonola!”, cheeka ahpo nayewejeranipua, ahpo nayewetooo. ¹⁶ Puuu wa'api Riosi Riosiwarie tamochi yahchariaa, taamo ku'ika pichiwatamepua, teemea Riosi tatanarakoo. ¹⁷ Waikao teemea, Riosi tatanarakapao, uumeri teemea, Riosi taamo nuutekiao. Riosio, yomatiame kiasoopua ahpo Taana kiamicao, taamo naachutemapua taamo Riosie taamo nuutekiao. Nape pu'ka nuutewari puuyeka mochitoaapua pehjio, aiwaka mochitoiopua pu'ka Riosi iintomerichi inataka kaawe erakomete teemea.

¹⁸ Yooma ehpe taamo aiwaka mochitoaa, kihtakaitepua Riosie taamo kiapuamechiopua, te'ta tisia peenialiachi mochipuachio, te'ta Riosi ahjamaopua. ¹⁹ Yomatiame itapiti Riosi enepateriaa, tahpitika e'raka tetewinareka

puuyewamepua, ihtatia iintopuamejoarepua Riosi tatanarawichioo, pu'ka ahpo nuutekia ki'yoiopua. ²⁰ Riosia yooma ahpo enepateriao, aiwaritere teeeriamepua pu'kao pehjio, ka'chi ikime ahpo erakotere, wa'a teewiamepua pu'kao ahkasi ahpo aiwaniameo, u'yemiachisi. ²¹ Pu'ka taaweichi asisoopua, yooma puuu Riosie enepatetiamea, wa'achitia puuuai Riosi tatanarachitia weemerachi enepatepuamepua, yooma ihta aiwaniameopua, apecchuneka. ²² Nane'riame teemea yooma Riosi enepateriao, aiwaka naarakoamekopua pu'kao, oowitiame sauyamechitia, ahkasi ehpe taaweichiopua pehjio. ²³ Wa'achitia teemeai kai waapisi aiwaka mochitoamepua, Riosi Riosiwari kiatiamerai, puuyetoka mochitoame teemea, ahkasi ahsepari taamo kianachisiopua, Riosie taamo kiapuameopua, teemea Riosi tatanarakapa. ²⁴ Yooma Riosichi paparaka newipatetiamea, puuyeka mochitoame teemea, ki yomatiamerai taamo kiania pehji. Yooma kiatiamerai enesaa, ki puuyetoka mochitomii teemea. ²⁵ Taamo kiapua puuyemeri enesaa teeme, mooena e'raka puuyemeri teemea, kiisi nahnepaka.

²⁶ Wa'achitia tamochi kahtiamerai Riosi Riosiwariai, ki nahnepaka taamo ku'yachitia anachamichioo, itapiti taamo ki nu'uti aiwaio Riosichi nayewanarioio, ki kakajuame enesoo Riosichi nayewakao, puuu Riosiwari tamochi yasitoame, taamo ku'ipasiamepua. Puuu Riosiwari tamochi yasitoaa, taamo pejana Riosichi nayewamepua taamo Riosichi chaninariao, nape apoe wa'api Riosiwari

pahteniamechi. ²⁷ Riosi Riosiwaria kaawe wa'a iintosiame puuua, taamo e'rarichi kahtiamekapa puuua, nane'riamepua taamo saayao. Puuu Riosiwaria nane'riamekapa Riosi inatao, peeneka itayamepua Riosichio, ihtana yoranariaopua taamowichioo.

Riosi e'raria taamo newitomichio, i'ka we-hjoari naayachi o'inia

²⁸ Nane'riame teemea Riosikamerakopua tamochi kaawe ihsiao, yooma taamo Riosi nakika mochikameo, yooma ahpo nakiyachitia mochimichio, paaekamepua. ²⁹ Pukeri naayachi o'inia Riosia, nane'riame enerepua aatanakamera ahpo Taanachi paparamerikoo, pu'ka ahpo Taanachi paparakameo, ahpo Taanachitia te'ta piipatemo e'rariapaopua. Riosia ahpo Taana Eesusio, yooma pa'chirachitia teeretemo e'rakamepua, ki ookapi poponiwa pipiniwa tiame enemichiopua. ³⁰ Waikao Riosia wa'a tiame iintomo e'rakamekapao, yooma o'inerepua apochi paajutesikao. Wa'a iintosaapua Riosia, yooma apochi paparakameopua, yooma pipiripi apochi enapameo, piipatesikamepua pu'kao; wa'a ikisaopua, pu'ka ahpo piipateria tatakoririaopua, ahpo tisia peenia ohjoerachi, i'tomeripua.

³¹ Wa'a tiame inataria Riosia, ¿ki tisia peenia tiiamekosapua? Riosio wa'a tiame inatakame enesoo taamowichioo, ¿iintunare aaatapua, ki taamo Riosie kiapo tuume ti-iamea? ³² Ka'ii. Riosia ahkasi ahpo Taanaoi taamowichio mukiwachi nehjakame enesoo, ¿ki

pichiwa taamo kiatarepua, pu'ka yooma ahpo cheeriao, taamo kiamia tuuriao? ³³ ¿Aatana chaachapame taamo Riosi apochi uuriao, ki te'ta piipatetiamekoopua Riosie? Riosia ki wa'a taamo chaanemapua, apoe wa'api taamo piipatekamekapapua. ³⁴ ¿Aatana taamo Riosie kokosapuameko tuutapua kajuyachi taawechio, taamo tatakoriria ki cheriwetiameko tuukao? Apoe Eesusi Riosie Weratiamea ki wa'a cheemapua, apoekamerakapapua, taamo tatakoririawichio mukukamea. Puuua ehpeche epeche pehji iiintokamepua taamowichioo, i'wa weeechi eenechi oijenakaopua. Puuua eenechi oijenasaapua, tewekachi kahtiamepua taamo Noono ahjama; wa'a o'iniaopua, simitiamepua pehji taamo nehpusikao, yooma ihta taamo aiwapauchi teeresipaniachio. ³⁵ ¿Ihtanakamera taamo toitetamarepua, taamo Riosie Weratiame taamo nakika mochitoao? ¿Tisia aiwaniaime pu'kawichioo? ¿A'chi tiameoi kokosa ikiniaime aiwaniameoi? ¿Taamo a'chi yorianiokosaoi wepakao? ¿Tooreoi amori mukuyapaoi pu'kawichioo? ¿Ki wisasoriekapakosaoi taamo chuchamiao? ¿Maaporí ikiyakosapaoi? ¿Taamo meripo tuuniokosaoi? Ka'i puuua. ³⁶ Teemea, Ehkorihami Iyoteri chiachitia, aiwamepua. I'ka eee tiiame chiiameopua:

Aamowichio tisia aiwame teemea.

Itapiti po'wa ko'ipuachi i'toniamechitia.

³⁷ Nape teemea yooma pu'kao, te'ta newitoka puuyakame teemeapa, Eesusi tisia taamo nakiya ku'iwae. ³⁸ Neeea noochio tisia oowe erapakamepua, Riosio taamo te'ta nakika yasitoao,

kiisi aaata ki taamo u'yeme tiiamekopapua, ihtaoi taamo eerina ikiwaoi, ihjichitiaopua: mukiwaoi, ihtaoi taamo ahjatoka mochitoachi ikiwaoi; tewekachi ohjoemeai Riosi ku'iwari; aaataoi itapiti tewekachi na'arariai; ihtaoi ehpami seeweniameai; ihtaai, meeriamahkao ikipo eraniameai; ³⁹ kai waapisi te'pa taamo mochiniameai, kai waapisi teeresi mochiniameai, ihtaoi itapiti, Riosi enepateriaai. Ihtaoi yooma ihjia, kiisi taamo u'yemeri Riosi taamo te'ta nakika yasitoao, apoe Riosi wa'api taamo tetewiteriao ahpo Taana Eesusi taamowichio mukuriaeo.

9

Riosi i'isaerio ahpo tehkiwawichio uuria

¹ Neeea te'ta Riosie Weratiamechi tiiamekapao, kihta wistuame pu'ka Riosi Riosiwari noochi yahchapao, no'o iikachi kokosa e'raka yasitoaa, te'ta pichiwa puuua. ² Neeea no'o iikachi ki nu'uti kokosa saayaa, no'o tetejimari i'isaerio, kiisi kaawe te'teriamekopa Riosichio. Puuu no'o iikachi saayaa, ki nu'uti yuuwesiri puuua, kiisi no'o toaka iikachi kokoretiam. ³ Neeea no'o e'rao, ahkasioi Riosie Weratiamee no'o ipatiaio poanatakao, ka'chi eramii neeea, pukae wa'a iintotiamee, no'o i'isaeri tetejimari ka'karuma enepameriwichio enesoo. ⁴ Riosia, pu'ka no'o i'isaeri tetejimariopua, ahpowichio tekipanawichio uukamepua. Riosia te'ta apochi paparakameopua ahpo tatana iintaparepua. Wa'a iintosapao Riosia, ahjama yaajatorepua, ahpo te'ta tisiwari peeniatiam

tetewiteka, ahpo ki nu'uti utewarie ihsia tete-witeka tiame. Riosia pu'kakamerao, ahpo ahjama kateperi yahcharepua, pu'ka i'isaeri ti'tijoechoipua, itapiti tisia kaaweruma tiiame iintokemo tuuka. Pu'kakameraopua tiameo, ahpo nuurari iyoriwa ki'yarepua tiameo. Riosia pu'kakamera ki'yarepua tiameo, ne'neseriosi ajawapuameo, itapiti Riosi ijinuwara kateweka neesetomichiopua. Pukaepa wa'a tiiachipa, te'ta i'isaeri ti'tijoeria, Riosi iintokemo tuuria uumeripua. ⁵ Pukachi i'isaeri tetejimarichi tiame, puuyakamepu taamo ehkoriami noonoriai, Auranichitia. Pukachi wa'api i'isaeri tetejimarichio, naawakame Riosie Weratiameai, te'ta apoe Riosi yooma aampa tiiamea, pu'kawichio yooma teemea, te'ta iyoriwa te'terepuamepua, ahkasi ki seena aampasi tiiame.

⁶ Ehpe taawechiamio Riosia Auranio, ahpo iintokemo ki ookapi muuwepari tuuria i'isaerio, ki ahsepari muuwepamekatepua pehgio. Nape Riosia wa'a ahpo cheeria muuwepario, ki isaeri ti'tijoeriche nayewaka cheekai cheekamepua, aaataai ki i'isaeri ti'tijoerio, Riosichi paparasacheopua, te'ta pichiwa i'isaeri enepamekopua pu'kao. Wa'a tiiachio, te'ta isaeri ti'tijoeria, aaataai te'ta Riosi chia pichikekame puuua. ⁷ Ehkoriami Auranichi tatanaraai, ki yooma te'ta Aurani tatanarakaitepua, te'ta Aurani tatanaraa, te'ta Riosichi paparakamera puuua, te'ta Aurani paparariachitia, Riosio eee chaaneriopua Auranio: "Aamo te'ta tatana enemeria, te'ta noochi paparakamera enemeripua,

aamochitia noochi te'ta paparariachitia, Ihsa aamo taana naawamioiopua.”⁸ Riosia wa'a cheeriachio, Riosi te'ta tatanaraa, te'ta Riosi chiiia pichikiamerapua, ki Auranichi ti'tijoetusiwachiche naawakame.⁹ Riosia eee cheeriaipua pukeri Aurani taanaemeriko tuuyaio: “Piie paaumparichi eenechi no'o eenioio, taanaeme enemeri Saaraapa, piiripi temari.” Aurania pu'ka Riosi cheeriao, te'ta pichikeka inamukamepua.

¹⁰ Riosia Auranichi o'inesaapua tatanatesikao, Ihsa Aurani taanarachi wa'api simiterepua i'isaeri muuwetesiwao, Reeweka tewaniame Ihsa ahjama neewiriachiopua. Ihji Reewekaa, ooka pirena naawakame tatanaerepua. ¹¹ Riosia i'ka ooka naawakameo, ke'chu saunioio, ke'chu noonowioiopua kaawerumao ki kaawerumaoipua, piiripi pu'kao uukame eneriame Riosia, i'isaeri ti'tijoeri simitemichoo, muuwepasiwao. ¹² Pu'ka wa'a teeremio nayewakao Riosia, eee teeremio chaanerioi Reewekao: “Ihji aamo tatanaa, pa'chiraa ahpo poonikamera itapiti yooreka yasitomeripua, i'isaeri te'ta paamirachitia tetewika.” Riosia, Aakowokamera uurepua poonirakai, pa'chirachitia teeremichioopua i'isaeri paamirachitao. ¹³ Riosia wa'achi cheekamepua Ehkoriami Iyoterichio, ahpo nayewaturachi eee chiiame iyotetekamepua, eureo nayewaniachio: “Aakowookamera uukamenia, Esauo ki uukamenia.” Wa'a cheekao Riosia, Aakowokamera uuyo tuurepua, ki Esaukamera, i'isaeri paamira enemichioopua.

14 ḶIhtana chaachapatare teemea, Riosi wa'a iintoriaopua, poonirakamera uukamekapao? ḶKiisi kaawe iintokamejoarepua? Ka'i. Riosia, ahpo e'ra ihsiamekapa, wa'a iintokamepua. **15** Ihjia Riosi Moise cheeriachitia tiamepua, eee cheeria: "Neeea, aaata no'o kaawe yoranaria kaawe yoramania. Neeea aaata no'owichio yoratenaresaa, wa'a iintoamenia." **16** Wa'a tiiachio Riosia, ahpo e'ra ihsiamepua, ki aaata ahpo utewa yorawae, ihtaoi utewa chaachapaka itaniameoi. **17** Pukaepa Ehkorihami Iyoterichio, Riosia chaanerepua Araonio: "Neee ihsikame aamo yawichi yahchakao, amochi tetewitenariapa no'o utewario, yomatiamo weechiopua, nane'remichiopua no'oo, aatanakoopua." **18** Wa'a teesoo Riosia, aaata ahpo weranaria itapitiwichioo, apoe wa'api wa'a erasaa weeramepua; aaata newitokache kiisi Riosi nakiya ihsinariameo, Riosia ahpo ki kaaweruma e'ra ihsinariachi toayamepua.

19 Aaataa no'o iinatuketarepua: "¿Achini iikai Riosia, ki no'o e'rarioi itapitiwichio no'o weerakamepua, ki kaawe no'o iintosoopua, no'o te'yamepua pehjio?" **20** Nape ¿aatanana muuua, aamo wa'a chanimiaopua Riosio? Sikori netetiamekosaoipua, kaawe iinatuketarepua ahpo neteriaopua cheeka: "¿Achinikai eee tiame no'o netekamua?", cheeka. **21** ¿Naakonakosa sikoritamea, ki ahpo iiintonaria iintotarepua? ¿Ki ihta ahpo e'ra iiintonaria iintotarepua wehchorieo, itapiti sikori tisia peeniatiamēe iintonaresaopua, ki te'ta peeniatiamēo iintonaresakoiopua, piriopiopua, ahpo petechi ahjaepuameopua, pi-

ireo, te'ta pahkotanioi ahjaepuamewichioopua? Wa'a tiiachio Riosiai, apoe ahpo eramia iin-uekapaoopua, Aakowokamera uukamepua i'isaeri paamiratumichioopua, ki Esaukamera.

²² Riosiai iinuemepua tiameo, ahpo ki nahsinepaka puuemiao, ki ka'karuma nokayame ti'tijoeo ooweruopua tiameo, ahkasi apochi e'enaka ka'karuma enepachisio, nape ki apochi paparamia e'enanarekameopua, Riosia pu'kao iinuemepua tiameo, kokosamiaoipua. ²³ Riosia, ahpo ki nahsineka puuyeriaaa, te'ta tisia ahpo tesiwewa e'ria tetewitenariapa wa'a teereriaipua. Puuu ki ka'karuma nokayame puuyetiamaea, teeme puuua tiameo, Riosia pukeri ahpo iintomia inatariachi o'iniao, taamo ahpo tesiwewa uupuame inatakamepua, taamo ka'karuma enepatesaapa, ahpo ahjama mochipuachi i'tonariapa. ²⁴ Puuu kakupachi i'topuamea, teemepua te'ta i'isaeri ti'tijoeri, yooma ki i'isaeri ti'tijoeriai, Riosie paajutetiame. ²⁵ Oosea tewaniamea ehkoriami ahpo iyotaperi chiaao, Riosi nayewaria puuua Iyoterichio. Riosia pu'ka Oosea tewaniame iyotaperichio, eee cheerepua:

Ki i'isaeri ti'tijoekoipua, no'o ti'tijoeriwa tewamania;
ki nakiwame ti'tijoerio, nakiwame tewamania pu'kao.

²⁶ Wa'api pu'kao Riosio eee cheeriachio:
“Eemea ki no'o ti'tijoeriwapua”,
Riosi te'ta ahjamea,
ahpo tatana tewameripua.

27 Isaeri ti'tijoeri nayewaniachio, Isaiaa weeru naewakao chaacharepua:

Isaeri ti'tijoeria seete pa'wechi kehki
muuwepakaipua,
Riosi te'ta kokosarichio,
ookapi wa'api newipameripua;

28 muuwaeme puuu ki Riosichi paparakamea,
Riosi ka'karumara uuka katewiachiopua ka-
juyachi taawechiopua,
kokosapuamepua Riosieo,
poanachi ki wahjiamesi poanatakaopua ki
ahpo kahtiachi.

29 Isaiaa cheeriaipua tiameo ahpo iyoterichio:
Riosi yomatiame te'ta tiiameo, ki taamo toow-
eriame enesoo tetejimarisiwao,

Sooroma muuwarika ijikimeriai teemea,
ooruchi itipiriamechitia ki ti'tijoerie;
Oomora muuwari mochiriamechitia, ikiriame-
chitia.

*Isaeri ti'tijoe ki nakiyame pu'ka Riosi
kaaweruma tuuyewari*

30 ¿Ihtana erakotariare teemea Isaeri chee-
riao? Ehpe taawechiamio, seesenu ki isaeri
ti'tijoeria, kiisi i'yaka mochikai ahpo kaawe
Riosichi te'terewao, tewakame puuua aachin
teeka ahpo te'ta kaawe te'terepuaopua Riosi-
chio. ¿Aachin nokaka tewariarepua te'ta kaawe

te'terepuao Riosichio? ¿Ki Riosichi te'ta paparakapa, wa'a te'terekamepua, ahpo tatakoriria cheriwepuawichioopua? ³¹ Nape ehkoriamisi i'isaeri ti'tijoeria, tisia Riosi oowewari mochitoamekaipua ahpo tatakoriria cheriwepuawichioopua, ka'chitia kaawe te'tereme teereriamepua Riosichio. ³² ¿Aatia wa'a teereriarepua? Puuua kihta Riosichi paparakapa, wa'a te'tereriamepua, oowera nuurari chia oowewarika nateteriamekapa. Pukaepa motochikamepua, Riosi yahcharia tehtechiopua. Puuu tehtea, Riosie Weratiamekai teererepua. ³³ Isaiaa eee cheeka iyoteriaipua Riosieo:

Neeeaa Sioni mochiwachio, Tehte yachamania
wa'ao.

Pukachi tehtechio,
muuwaeme motochika ruhjimapua.

Nape pukachi paparakamea,
kiisi kitachi itipirio erakomapua
ahpo paparariao.

10

¹ Pukaepa Riosichi poponi pipini tiame Rooma mochikameo, i'ka aamo tuuyeka iyotiamenia, neeeaa senepi taawechi no'o tetejima i'isaeriwichioo, tisia Riosichi itayame neeeaa, Riosio ku'imichiopua pu'kao, ki pu'ka tehtechi motochimichiopua, apoe Eesusichio, ohso kaawe neeeaa pukachio, tisia ahjachi paparajeraninia, Eesusie newipatepuawichiopua pu'kao, Riosie te'ta kokosapuameo. ² Nane'riamenia pu'kao, tisia Riosikamera yooreka mochitonariopua, nape pu'kachepa, ki Riosi te'ta nakiyachitia

nookapua. ³ Ki machiyapa pehjio aaatana Riosi yahcharia, ahjachi pichikiachi ahpo tatakoriria cheriwepuameopua, aapoe ahpo i'yamepua aachin teeka kaawe teerepuameopua Riosichio. Pukaepa ki paparamepua Riosie Weratiamechyo, ahpo newipatepuawichio weratiameo.

⁴ Pu'ka Riosie Weratiameopua, ehkoriами Moise nuurari nokisiniameopua wa'asi werapatiamepua, Eesusio yooma tatakoritiame nateteka mukuriapa taamowichioo, yooma pukachi paparameo, ahsieme cho'wetiame itipimichiopua tatakoririao wa'asi.

⁵ Aaata Riosi nuurari e'wekache kaawe teerenariameopua Riosichio, Moisea chiiamepua pu'kao: "Aaata Riosi nuurari e'wewache kaawe teerenariamea Riosichio, senepi taawechi ahsepari yooraka, yasitomeripua nuurari chiao." ⁶ Nape papararichi simiyame kaawe teereniame Riosichio, neee Paoroa eee yorajera e'ramenia aamoo: "Ka'te eramitiamua aamo ikachio: ¿Aatanana mooenamepua tewekachio mukusao? —wa'a eraniamea, Eesusio mukukaio ki tewekachi mooenario eraniamepua—; ⁷ ka'te eramitiamua tiameo aamo iikachio: ¿Aatanana mukukatewechi tekitiaio machenatapua eenechyo? —wa'a eraniamea Eesusi mukurioioopua, kiisiki oijenario eraniamepua. Nape Eesussia mukukai oijenasaapapua, te'ta pichiwa tewekachi mooenakamepua." ⁸ Moisea simiteka nayewaka ahpo Iyoterichio, eee cheeriamepua tiameo: "Riosichi aamo kaawe teerepuua, kisi tehki tiiáitepua. Aamoe chuuae wa'api itapuapua Riosichio, nape te'ta aamo iikachi

machenamee Riosichi oowe e'ráe, aamo tatakoririao cheriwepuawichioo. Wa'a e'raka Riosichi itasaamua, kiisi tehkikai teereriopua Riosichi kaawe teereniameo, aamo chokichi wa'api kahtiamekai tiamekopua." Teemea wa'a tiame masitesiamepua, Moise cheeriachitia, aachin teeka Riosichi paparaniame. ⁹ Aamoe chuuae wa'api cheekame enesaamua, Eesusio apoe aamo Paamirako tuuyame enesaamua, te'ta aamowichio tatakoriria cheriwepuawichio mukuriopa pu'kao, pu'kao Riosie oijenatetiamekopua aamo weemera ahjari kiapuawichioo, newipameri muuua Riosie kokosapuamechio. ¹⁰ Teemea taamo iikachio, Eesusi taamowichio iintoria erakoniae, taamo kaawe te'teriame tetewame Riosia apochio; teemea tiameo, taamo chuuae chaachapame teemea, Riosie taamo cheriwepua uunarewao, Eesusi taamowichio iintoria nateyaraeo, taamowichio mukuriaeo.

¹¹ Ehkoriami Iyoterichio, chaanipua tiame: "Aaataai Eesusi Riosie Weratiamechiche paparamea, kiisi sewina erapameripua ahpo Riosichi paparariao, kihtawichio kaawe enerio eraniameo." ¹² Riosia ki seenu tetewamepua aaataoi, i'isaeri ti'tijoerioi, ki i'isaeri ti'tijoerioi; yooma pu'kao napati wa'achitia Riosiwarakapaopua, ki nu'uti cheriwewa e'rarie cheriwiamepua, yooma apochi e'enaka paparaka ahpo cheriwewa itayameopua. ¹³ Wa'achi chiiame ehkoriami Ooeriai ahpo iyoterioipua, eee cheerioiopua: "Yoomahka taamo Noono tewekachi kahtiamechi paparakamea, newipatemeripua, apochi enapameopua, ahpo

tatakoriria cheriwepuawichio itakao.” ¹⁴ Nape
 ¿aatana paparatapua pukachio, ki nane'riame
 enesaapua aatanakoopua pu'kao? ¿Aachin
 teeka nane'retapua, ki aaatae tuuyetiam
 enesaapua aatanakoo? ¿Aatana tuuyetapua
 pu'kao aatanakoo, kiteresoopua tuuyemerio?
¹⁵ ¿Aachin teeka simitapu aaata tuuyemeria,
 kiteresoopua aaata ahpo itapitie ku'ika
 uhjuramerio? Puuu ehkoriami Isaiaa ahpo
 Iyoterichio, i'ka nayewatupuamechi simiyame,
 nayewaka cheeriamepua, eee cheeriaopua:
 “Tisia peenia tiame iintokame aaataa, Riosi
 kaaweruma tuuyewari u'pakaopua.”

¹⁶ Nape i'ka Riosi ka'karuma tuuyewario,
 ki yoomahka pichikerepua. Isaiaai, Ehkoriam
 Iyoterichio, wa'achi cheeriaipua cheekao:
 “Paamira, nape amochi simiyame nayewatuwao,
 ¿aatanana taamo pichikamepua?” ¹⁷ Wa'a
 teesoo te'ta paparaniamea, Eesusi Riosie Wera
 tiamechi simiyame pichikeka keepukapa, ikini
 amepua.

¹⁸ Nape isaeri ti'tijoeria, ¿ki inamukamekos
 apua pehjio pu'kao? Eje'e, puuuapa pu'kao,
 inamukame puuuapa wa'asi, ahpo wa'api Ehko
 riami Iyoterichioi, eeechi chiiopa:

Riosi na'nayewatuame Riosi chia tuuyesika mo
 chitoriaa,
 ahkasi yomachi weeechi nane'retiamepua,
 ahkaoipua sihkochiamioiopua.

¹⁹ Nape chaanine eenechi: ¿Ki pahteka in
 amukamekosajuarepua pu'kao, puuu i'isaeri
 ti'tijoeria? Riosio Ehkoriami Iyoterichio Moise
 iyotaperichio cheerioipua:

Aamo isaeri ti'tijoerio, wa'ina erakotemania,
 no'o ka'karuma naawesario seesenu ti'tijoeri
 i'yetoretiopa,
 aamoo ipaka tetewiria.

Aamoo nekumechetemania pukachio,
 pu'ka aamo ki ijinatame teewarioiopua,
 no'o ka'karuma tuuyewario,
 kaawe e'raka uukamekopua apochio,
 aamoo ki nakika uukamekopa.

20 Riosia Isaiachio iyotetekao, wa'achi cheere-pua, eee cheekao:

Ki no'o i'yamekameraa,
 no'o tewakamepua;
 ki no'o tetewai iinatukekameo,
 no'o tetewitekamenia.

21 I'isaeri ti'tijoeri nayewaniachio, Riosia cheekamepua Isaia iyoterichio:

Neeeaa senepi taawechi oowekamenia,
 ahpo wa'inameoipua noochi e'enapuao,
 ki no'o e'weka mochitopuameo.

11

Isaeri ti'tijoe te'ta uutiamera

1 Waikao iinatukenania: ¿Aatia wa'a iintoriare Riosia i'isaerio? ¿Ihpapakamejoare naaju Riosia i'isaeri ti'tijoerio? ¿Ki ahpowichio tekipanamichio uukamekosapua naaju? Ka'chitia wa'a tiiame puuua. Ohsotia puuua, ki ehpesi o'inia uukamekopua pu'kao ahpowichio tekipanamichioo. Neeeai isaeri tijoekapao, ipatiame enemii neeeai waikao, ki ahpowichio tekipanamichioopua tiameo. Nape neeeaa Riosiwichio tekipanamenia, isaeri tijoenia tiameo,

Aurani tetejimari neeee, Chaamini ti'tijoeturi neeee. ² Wa'a tiame tetewapa neeee taamo i'isaerio, ki ihpapatiamē maaena neeee, Riosio i'isaerio, ki ehpesi o'inia ahpo tekipanemichioopua uuriamekopua. ¿Ki nane'riame eemea, Eeriaai wa'a chaanerio Riosi ahjama nayewao, i'isaeri wenejikao? Puuua chaaneriaipua Riosio: ³ "No'o Noono Paamiraa, yoomá ko'iretupa aamo na'nayewaturao, puuu aamo oorona oowewari kokoseretiachioi, yooma ru'minaretupua wa'asi, tepawetetiamea. Neeche itipiamepa ahjamea, neeeai wa'asio, merinareniamepua tiame." ⁴ Nape Riosia, Eeria wa'a chiiopao, ¿ihtana nehjiarepua? Riosia chaanerepua pu'kao: "Iweta iinuenia oowisani miiri i'isaeri ti'tijoeri ooweruri tiame, ki chopokorieka ajapameopua pehjio, Waaari riositawaopua. Pu'kaonia noochikamera paparaka mochitopao, no'owichio poanatakamenia, noochi simiyame tehki yoramichiopua." ⁵ Riosia wa'achitia tee-toamepua ehpe taawechiamioi, ki weeka ahpowichio poanatakaoi, ehkoriami ko'itiochitia seesenueo, ahpo kaawe e'rachi nehpupaka newiteriachitiao. ⁶ Wa'a tiiachi ahpo kaawe e'rachi enesoopua Riosio, ti'tijoeria kihta yoorakamepua ahpo newipapuawichioo. Itapiti yoorakame enesoopua ahpo newipatewawichioo, Riosia ki ahpo kaawe e'rachi iiintokame enemiipua. Wa'a teerekame enesoo, ahpo kaawe e'rachi iiintotamea, ki ahpo kaawe e'rachi iiintotame enemiipua.

⁷ ¿Aachin tiamepu i'isaerichi simiyamea naaju? Isaeri ti'tijoeria, ki tewakamepua ahpo

i'yao, Riosichi kaawe te'terewao, nape Riosie uutiamea, Riosichi paparakapa tewakamepua pu'ka ahpo kaawe mochiwaopua Riosichio. Wahjachi ki Riosichi paparakamea, wa'apitia toiretupua, ahpo ki ka'karuma nokiwachi.

⁸ Puuu wahjachi toitiamea, Ehkoriami Iyoteri chiiachitia te'teriamepua, eee cheeka chanitiamea:

Riosia ahpo kokochiwachi toarepua pu'kao,
wa'atia ahpo pusieo ki tetewimichiopua,
ahpo nahkaeoi ki inamumichiopua.

Ahkasi ehpe taawechiamioi wa'a te'teriame pu-
uuu.

⁹ Ehkoriami Raawiai, wa'achitia cheeriaipua tiameo, ki nakika mochikameopua Riosio, eee chanitiame eee cheekao:

Puuu ki ka'karuma nokaka mochinariamea,
oowera   mochika   pahkotaka
pu'serenariamepua.

Ahpo nokayae wa'api ruhjisaa,
kaawe enemiipua.

Pu'ka ahpo ki ka'karuma nokayae,
motochitesaa kaawe enemiipua,
pu'kao kokosatiaa kaawe enemiipua.

¹⁰ Puuua puichi tukapasipasoopua,
kaawe enemiipua,
ki ma'chiremichioopua pu'kao.

Puuua koomorasitepatetiaa,
kaawe enemiipua.

Ki i'isaeri ti'tijoeri newipateniame

¹¹ Waikaonia noochio, e'rarinia: “¿Ki oosa werisimeri ohjoarepua ahpo motochiria te'terewachiopua? ¿Ki oosa Riosi nookemerí

ohjoarepua wa'asio? ¿Kiíkosa ahpowichio nokimichio uukame Riosia pu'kao?" Eje'e. Pu'kawichio uukamepua. Nape ehpeo pehji Riosia, ahpo pukeri o'inia uuriao ahpowichio tekipanamichioo, ki kaawe te'tiopa apochi pu'kao, ki isaeri ti'tijoerichi ihsiamepua ku'ikao, ahpo tehkiwachiopua. Wa'a iintotioopua Riosio i'isaeri ti'tijoeria, seenekachi Riosichi e'enanaretareoipua eenechi. ¹² Riosia i'isaeri ti'tijoerio kihta yooraka mochitoriopua ahpo tehkiwachio, ki i'isaeri ti'tijoeri ajawarepua ahpo tehkiwachio, aapoekamera nakiriopa Riosi kaaweruma tuuyewari. Wa'a iika tísia muuwere Riosichi paparakame ki isaeri ti'tijoeri. Nape i'isaeria eenechi Riosichi e'enasoopua Riosichi paparaka ka'karuma enepakaopua, kaawe tekipananaria enesoo pu'kawichioo, ¿kehkisa epeche muuwepatarepua Riosichi paparamea, tísia muuweeka Riosichi tekipanatoopua, pirena nokisika ki isaeri ti'tijoeri ahjamao?

¹³ I'ka aamo chaanenania ki i'isaeri ti'tijoerio, neeee aamoo, uhjuratiamekapa amochi nayewatumichio Riosi tuuyewario, i'ka no'o tehkiwa amochiopua, tísia nateyame tetewaninia. ¹⁴ I'ka no'o inisia amochio, Riosie Weratiamechi naewatukao, no'o tetejima i'isaerio eenechi Riosiche e'enanarewa erapatesoo, tísia kaawe enemiipua, amochitia Riosie newipatetiame enemichiopua. ¹⁵ I'isaeri ti'tijoerio ki nakika tetewariopa te'ta kaaweruma tuuyewariopua Eesusichi simiyame Riosi Taanarachio, seesenu ki isaeri ti'tijoe ooweru tiame ajaware Riosia, kaaweruma ahpo

tehkiwachi nokisimichioo. Nape pu'ka i'isaeri ti'tijoerio ki nakiriai ahpo tehkichi, eenechi Riosi tehkichi ajawatiame enesoopua Riosieo, ḡki te'ta kaawe erakoame enetare i'isaeria, eenechi oijenatetiameka te'teriapa i'isaeria?

16 Riosio pukeri o'inia Aurani ahpo tehkiwachi ihsimia i'ka weeechi kaaweruma machenakame enesoopua, yomatiame ahpo inataria neipami iintomeriai, ahpo inataria kuuwepakaoi, kaaweruma machenameripua eneriamepua tiameo. Puuu Riosi inataria i'ka weeechi ahpo iintomiaa, paatusika tiiamepua. Paatusia pahcha takaritatiameo, ta'yame machenakame enesoo, yomatiame kaaweruma paatusia. Puuu Riosi inataria i'ka weeechi ahpo iintomiaa, kuuuka tiiamepua tiame. Itapiti kuuuai naawara ahjame enesaapua, yomatiame ahjamepua, atowara, saawara tiame.

17 Riosia i'isaeri ti'tijoerio, ooriwo kuuuka tiiame tetewanipua pu'kao, i'isaeri ahpowichio tekipanameo Riosia, pu'ka ooriwo kuuu atowara-chitia tetewamepua. Ookapi i'ka atowa i'isaeri ti'tijoerio Riosia, ki apochi paparamekopaopua, tehpunarepua pu'ka atowao. Wa'a ikisaopua Riosia, seesenu kuuu atowara atowatere puuua ahpo ooriwo kuuuo, ahpo ooriwo naawae ahjaka mochitomichiopua; wa'a te'tereka mochitoame ahpo ooriwochio, ahpokamerawichio, yooraka mochitomichiopua. Puuu seesenu atowaa, eeme puuua, ki isaeri ti'tijoeri Eesusichi paparakame. **18** Nape eemea pu'ka Riosi ooriwochi atowateti-amekapao, ki epeche erakometepua i'isaerichio, Riosi ooriwo te'ta atowarawachio. Wa'a e'rabe

enesaa eemea, pu'ka kuuu naawarao eemekamera ahjatio erakomiipua, nape ki eemekamera-pua, Riosi ooriwo ahjatiameráa.

¹⁹ Ehpeo eemea chaachapaniarepua: “¿Ki epeche tiiame ohjoare teemea naaju, pu'ka i'isaeri u'yesaopua taamokamera atowatetiameopua?” ²⁰ Ka'i puuua. I'isaeri ti'tijoeria tehpunatiamepua atowachitiao, ki Riosichi paparakapa; eemekamera atowachitia ajawatetiamea, Riosichi paparakapakamera eemea, ki epeche ka'karumakapa. Wa'a te'tiapa eemea, kihta weruma epeche erakometepua i'isaserichio, Riosie aamo kaawe yoraretiao. Ohso kaawe eemea, Riosichikamera aamo pewatiame te'terio erakopuapua. ²¹ Riosia i'isaerio ki nakiyapa ahpowichio tekipanamichioo, pu'kao tehpunakame enesoopua, ki apochi paparakopaopua, ¿ki wa'achi iintotarepua amochioi, ahpo oowarachi ihchiamekoipua, aamo toisoopua apochi paparao? ²² Riosia kaawerumapua kaawerumao, nape aaata apochi se'wika paparakameopua, ki teesa kokosamepua, ki ahpo tehkiwachi tekipanamichio. Riosia aamowichioo, tisia tesiwekamepua; ahpo tehkiwachi mochitomichiopua itapiti ahpowichio nokisikao. Wa'a tiiachipao eemea, iyorka mochitopuapua pu'kao, ki tehpunapuame eemea Riosi atowarachitiao. ²³ Nape i'isaeri atowara tehpunatiameopua, ka'karuma enepasoopua Riosichio, Riosia iinuemepua utewari apochio, eenechi wa'api kuuuchi ahpo atowatemiaopua, i'isaeri ahpowichio nokisimichioopua eenechi.

24 Riosia aamo ki i'isaeri ti'tijoeri atowarao, seenu kuuu atowara tehpunatiame, ahpo ooriwo kuuuchi atowaterioo, ¿epeche ki tehkina eramerinapua, ahpo wa'api ooriwo kuuu atowara tehpunariao, pu'ka wa'apichi ooriwo kuuuchi atowatekao?

Wa'asi kajuyachi newipateniame i'isaeri ti'tijoeri

25 Eeme ki i'isaeri ti'tijoeria, ki aamoeche itipimeri te'ta atowarachitiao. I'ka aamo nane'reka mochitojeraninia, ki aamo te'ta oijerawa erakomichiopua, i'ka Riosiche apoeche nane'riaopua: Puuu isaeri ti'tijoeri ehpe taawechiami ki nakikame Riosi tuuyewari ahpo Taana Eesusichi simiyameo, ki yooma taawechi wa'a teeremiite puuua, i'isaeri ti'tijoeria. Puuu i'isaeri wa'a te'teremeripua ahkasi yooma ahseparichisi Riosichi paparameriopua, ki isaeri ti'tijoeopua. **26** Riosi nane'ria kehki ahsepasoopua ki i'isaeri Eesusichi paparakameeo, yomatiame te'ta i'isaeri Riosi kuuurachi atowatepuamepua tiame, yooma pirena Riosie te'ta newipatetiame itipimeripua wa'asi, Riosie newipatetiame pirenatupakaopua. Pu'ka nayewaka cheere Riosia, Ehkoriam iyoterichio, eee cheekao:

Apoe Newipatemeria, Siioni tewaniachi o'inia enameripua,
 Riosi kahtiachi o'inia, yooma Aakowo i'isaeri ti'tijoeri ki ka'karuma te'tiao,
 yooma puhjenekemapua pu'kao.

27 Wa'a tiiachio yooma te'ta i'isaeri ti'tijoeri ah-jama no'o katewerio,
ki i'isaeri ti'tijoeri na'pepaka ahjamaopua,
ahsieme kuuwepakame enamania pu'ka ah-jama no'o kateweri yahchariao,
pu'ka tatakoririao te'ta ahsieme cho'wekamekapaonia wa'asio.

28 Nape iiweta i'isaeri ti'tijoeri ki Eesusi Riosi Taanarachi paparaka mochitoipua pehgio, Riosia ahpo tuuyewari newipatiameo, seepurawachitia tetewamepua. Wa'a te'teriopua pu'kao Riosia, aamokamera ajawarepua pu'ka ahpo newipatiame tuuyewari tehkiwa nokisimichiopua. Aamokamera wa'a yoorakamepua, tisia ahpo Taana Eesusichi paparariopao, eemepechi simitemichiopua pu'ka ahpo Taana Eesusichi simiyame nayewatukao. Nape Riosia ahpo tehki ki'yaria u'yekameaiopua, ki toaka tetewamekaitepua pu'kao, ki natakepamekapao, i'isaeri noonoriwa ahjama ahpo kateweri yahchariaopua. Pukaepa Riosia wa'a tiiamepua pukachio, nakiyamekapapua pu'kao. **29** Riosia kiisi wa'atia itipiamepua ki iiintokao, ahpo iiintomo tuuriao, yooma aaataoi ahpo ijinuwa paajutiaopua. **30** Eeme ki i'isaeri ti'tijoeria, aamo ehkoriami noonoria pukerio, ki Riosie uutiame eneriaipua ahpo tehkiwa nokimichioopua, ki Riosichi paparaka mochitoriamekapapua pehgio; nape ehpe Eesusi taawechiamio, i'isaeri ti'tijoerio ki Riosi e'weka mochitonarerio, eeme ki i'isaeri ti'tijoeri ajawatiamepua, ahpo Taana Eesusichi simiyame nayewatumichiopua. **31** Wa'achitia puuu i'isaeria

ehpe taawechiamioi, ki pichikiamepua Riosi chiaao, Riosi weeraria Taanachi simiyameoi. Nape Riosia i'isaerio, aamochitia ahpo Taana Eesusichi e'enaka paparakameo, ahpo tehkiwachi enepatemapua eenechio, pu'ka yooraka nokisimichiopua. ³² Riosia yoomatiame ti'tijoe ooweru tiame wehjoarichi mochikameo, napati wa'achitia tatakorikame tetewamepua, pukaepa Riosia, ahpo Taana Eesusichi paparaka e'enasoopua, ahpo tatakoriria cheriwepuawichio itakao, napatika wa'achitia cheriwemeripua pu'kao.

³³ ¡Teesana tahpitika tiiamepu Riosi inatari-raa! ¡Ki nu'uti peeneka inatamepua, ki nu'utipua tiameo, pahteniamechiopua! Riosi iintonariaa aaataai ki nane'reporitepua, ihtaoi peeneka inataopua. ³⁴ ¿Aatana ahsepaka inatata Apoe Paamiraopua, inatao? ¿Aatana tuuyeme tiiare-pua Riosi inatao? ³⁵ ¿Aatana itapiti rewetare Riosio, Riosio ahpo wikirieko tuupuaichiopua? ³⁶ Aaataaiopua. Yooma ihta itapiti iintuameo, apoekamerache iinuwarakopapua. Wa'a teesoo, apoe iinuwaraa, apoewichiopua. Teemea, kit-ha iinuekaitepua, itapiti kiapuaiopua Riosio, yooma itapitio Riosi iinuwarao, apoe enepateri-amekopua. Yooma Riosi enepateriaa, apoe ah-jaemichiopua. Pukaepa neeee Riosiwichioo, te'ta weruma nayewajeraninia, ahkasi ki wahjiame taawechisi. Wa'a teeresaa kaawe enemapua.

12

Riosiwichioche yasitoniamē

¹ Pukaepa eeme no'o Riosichi tetejimao, Riosichi aamo oowewachitia te'terejeraninia, Riosichio aamoo, kaawe eraniamechitia. Puuu wa'a teeka mochitoniamaea, Riosi ki nu'uti iyoriniamekaitepu. ² Ka'te i'ka weeechi mochikamechitia inatamitia eemea, ohsa kaawe kaawerumara inataka mochitopuapua, Riosikamera kaaweché wichiya. Wa'a teeka mochitosaa eemea, Riosi e'rachitia mochitomapua. Wa'a teeka mochitosaa tiameo, te'ta kaaweruma enemeri aamo mochitowaa.

³ Riosio ahpo no'o tesiweka weerariopao, aamo kaawe e'raka chaaninia, ki aaata epeche erakoka mochitomichioopua. Napati aamo tetewika mochitopuapua, i'ka Riosi tehkiwa nokisikaopua, yooma eeme pipiripi ahkao. ⁴ Yooma eemea, piiripi weerewachitia te'tiamepua Riosichio, i'ka Riosi weerewachio muuwaeme teemea. Yooma pipiripi teemea Riosieo, itapiti ye'kari pepenewa kiatiamopua, taamo ihta ye'kari kiatiamopua pepenewa, pukae taamo nokisimichioopua, ih-taoi Riosichi tehkiwao. ⁵ Muuwaemekai teemea, Riosie Weratiame weerewachio, piiripi wa'api weerewakaite teemea. Piiripi weerewakapa teemea, yooma apochi ihcheka mochitoamekate teemea, teemea wa'atiao, napati wa'achitia ahpo ku'wipuawichioopua.

⁶ Wa'a teesoo, yoomahka Riosie kiatiamekapaopua, yooma ihta ye'kari taamo nokisimichioo, pu'kakamera yooraka mochitotariapua naaju. Riosi tuuyewarichi simiyame ye'kame enesaamua, peeneka nayewapuamua Riosichi aamo paparae oowe e'raka, ahkaoi aamo masiti-

achio. ⁷ Wahjachi ku'iwa ye'kame enesaamua, kaawe e'raka ku'ipuapua pu'kao; masiteniame ye'kame enesaamua, peeneka masitepuapua; ⁸ oowe erapatewa ye'kame enesaamua, oowe erapatewa tekipanapuapua. Ihkokeka pu'seriame enesaamua, kaawe e'raka ihmokepuapua. Tesiwe e'reniame ye'kame enesaamua, kaawe e'raka tesiwa e'raka ku'ipuapua.

Riosie Weratiamechi, te'teriamechitia mochitoniame

⁹ Pichiwaka aamo nakimitia ahpoo. Na'arario, nekuchemitiapua, kaawerumache chapitoka mochitopuapua. ¹⁰ Yooma aamo te'ta nakika mochitópuapua, Riosichi poponichitia, pipinichitia tiámé. Te'ta yoorewie teteipuapua ahpoo, epeche kaaweruma e'raka ahpo piirechio, napati ahpoo wa'achitia.

¹¹ Ihta aamo yoorachioi utewaeme tiiame tee-topuapua. Amochioi tiameo, amochi kahtiami tetewitepuapua Riosi Riosiwari. Riosiche ihsiweka mochitopuapua, ki aaata wa'asi.

¹² Peenia erakoka mochitopuapua, piie taawechi ahkao, te'ta Paamira ahjama mochimiapa. Aiwaka mochikaio, ka'te yaapi erakomitiapua. Riosichi aamo paparaoi, senepi yooraka mochitopuapua pu'kao, ahjachi itaka.

¹³ Aaata Riosie piipatetiamo, tesiwa tiame enesoopua itapiti nakiwachio, ku'ipuapua pu'kao. Aamo ta'pechi asiyameoi, kaawe e'raka asipupuapua.

¹⁴ Aamo ki kaawe yoorameo, ka'chi chaanepuapua, kaawe yorapuapua ohso kaawe.

15 Aaata te'ta peenia erasoo, ahjama peenia erakopuapua; aaata yuuwesisoo, yuuwesipuapua tiame amochioi.

16 Eemea amochio, kaawe aamo ahpo erakoka uumitiapua. Ka'te weruma aamo uumitiapua aaatachioi, tesiwa te'tiameo kaawe uuka nayewepuapua, kihta epeche e'raka.

17 Na'aretiai muuua, ka'te wa'achitia na'are muuuai. Itapiti yoorai, kaawe aamo neesetoka ihsipuapua, aamoo, kaawe ihsieme teteipuawi-chiopua. **18** Aamo wahjachi kaawe teere-wao, kihta a'chi tiame ihsika yasitopuapua, aaataaoi. **19** Ka'te aamo ki kaawe iiintotameo, wa'aichi yooraka natetetemua, ohso kaawe Riosikamera tooepuapua pu'kao, apoe Te'pa Kahtiamē taamo Noono ihsimichiopua pu'kao, te'yakao. Wa'a teeremerī eemea, Ehkoriami Iyoterichi Riosio chiiamekopua: "Aaata aamo na'ara iintokameo, neee natetetemapua iintoriao; wa'a chaani Te'ta Paamiraa." **20** Pirenachi Iyoterichio chaanipua: "Aaata aamo seepurawaoi chorowasoo, ko'kotepuapua; aaataoi paramusoopua, nerojitepuapua. Wa'a aamo iintosoopua, suuwe erapatemamua pu'kao, ki nu'uti tataretemamua pukachio." **21** Ka'te aamo tooa na'arari aamo yuumpamichioo, ohso kaawe muuukamera newitopuapua na'arario, aamo kaawerumachee ihsia.

13

1 Ihta ya'yawichituniameo, ihta pa'pamiratuniaimeopua tiameo, yooreka

mochitoniamepua pu'kao, pu'ka yawichituniameo paamiratuniaopua tiameo, Riosie wa'a teewetiamekopua pu'kao. Yooma ya'yawichi ajawatiameo, pa'pamiratuameopua tiameo, Riosie reesisetiame puuua, e'wewari teereniameopua tiameo. ² Pukaepa pu'ka e'wawari ki yoorekamea, Riosikamera ki e'wekai noonoikamepua, wa'a ttiame e'wewa yahcharia Riosia, pu'ka pa'pamiratuame e'wepuawichio e'raria puuua. Wa'a ttiachiopua yooma aaata ki yoorekamea pu'ka pa'pamira e'wewario, pu'ka wa'api e'wewari kokosarira saaemeripua.

³ Aaata kihta ki kaaweruma nokaka mochikamea, kihta seewemetepua i'ka nuurari neesetoameopua, aaataoiopua, pa'pamiratuameo, ya'yawichituameoipua. Nape ki kaawe nokaka mochikamea, seewemete puuua i'ka e'wewa iinuemeo, pu'kaoi iinuemekopapua pu'ka nuurarie kokosamio. Pukaepa aaata ki majaka yasitonariamea i'ka pa'pamiratuame e'wewario, e'wekache yasitometepua i'ka e'wewari iinuemee pa'pamiratuameo, kihta ki kaaweruma ihsikaopua. Wa'a teeka yasitosaaamua, kaawerumachitia tetewipuamemua, ya'yawichieopua. ⁴ Aaata yoorewi yachatiamea, aamo ta'iria yasimichio yachatiame puuua, Riosi nakiyachitia yooreka. Aaata ki yooreka mochitoameapua pu'ka yoorewa neesetoameo, seeweka tetewimetepua pu'kao, pu'ka aaata yachatiameopua yoorepuawichioo, ki oowera kusiwaeka yachatiamekopua pu'kao. Ihji aaata yoorepuawichio yachatiamea, Riosi seekaerachitia ihsiamekopua, ki kaaweruma

iintokameo, wepimichio yachatiamepua.

⁵ Pukaepa teemea pu'ka e'wewari neesetoao, yooreka mochitometepua, nape ki taamo kokosapuameche seewekao, taamoe wa'apioi nane'riapa Riosio, pu'ka e'wewari e'weka mochitojeriopa. ⁶ Pukaepa teemea tiameo, yawichi koparoari nateteka mochitoamepua, pukae natetepuaichiopua yoorewa inatiameo.

⁷ Yooma ihtawichio yawichi koparoawaa, natetepuamepua, te'ta ya'yawichiwichio, ki te'ta yawichiwichooi, nu'nunti teesa ya'yawichiopua tiame. Wa'achitia weruma yooreka tetewipuamepua tiameo, yooma pipiripi pu'kao.

⁸ Ka'te ihta aaata wikirieka yasitomitiamua, naaticheape, aaata aamo nakirewache. Wa'a teereka yasitoame enesaamua, yooma Riosi nuurari yorajera ihsiane enemerimua. ⁹ Riosi nuurari nokipuamea, eee chiaamepua: "Ka'te suwepori nokimitiapua, ka'te merimitiapua, ka'te ichikomitia, ka'te ikotu." Iintusoo pehji ihta yoorepuameo, ihji no'o aamo chaanemliaa, yooma ahsepari iyoriwa iintoniamepua: "Aamo piirechio, aamochitia nakimitiapua." ¹⁰ Aaata ahpo piirechi kaaweruma nakika yasitoamea, kihta na'ara ihsianepeua aaataoi. Wa'a teeka yasitonamea, kaawe yooreka yasitoamepua Riosi nuurario.

¹¹ Yooma i'ka no'o cheeriae, taamo newipuapuachiche inatapuapua, ehpe taawechiamiopua wa'asio, pu'ka taamo newipatepuao, epeche waapi teetoamekopua pu'kao, ki pukeri taamo paparariachitiaopua, Riosie Weratiamechlo. ¹² I'ka weeechi tukaparia,

u'matona puuuapa, weemera taajenari asinapua. Pukaepa te'ta toaka mochitomete teemea, ki kaawe nokiwao, yooma pu'ka tukapachi ki kaaweruma nokisiameo. Ohso kaawe ka'karumachikamera mochitonachi kaawe enemiipua, Riosi uutaparichi, taamo Riosi neesetorae wakiraetoka. ¹³ I'ka Riosi taajenarichio eemea, ka'karumache yooraka mochitopuapua, kihta na'arari, kihta nawajika, kihta pahkotawa nawajika, kihta suwepori nokaka, kihta nekumewa erakoka aaatachioi, kihta ikotuwa aaata iinueka. ¹⁴ Ohso kaawe eemea, Riosie Weratiame e'rache wakiraeka teetopuapua, ki aamo newitopuawichiopua na'arari ta'irewaeo.

14

Ka'te ki kaawe chaanemitia aamo Riosichi poponiwao, pipiniwao tiameo

¹ Aaata weemera Eesusichi paparakameo pehjio, aamo ta'pechi asisoo, kaawe e'raka uuaka tetewipuapua pu'kao. Ka'karuma Riosichi pu'serewa nayewepuapua pu'ka ahjamao, kihta nayewepuapua itapiti iyoriwachi simiyameo, Riosichi kaawe te'terepuawichio nokiwamechitia, itapiti kooame aaata Riosichi paparameo, ki ko'iniamechitia. ² Iintuame teemea Riosichi paparamea, sa'pa koayame ki sa'pa koayame tiame. Iintuamepua tiameo, yooma ihta kooame pu'seriame koaka. ³ Yooma ihta kooame koayamea, kihta chaanemetepua ki sa'pa koayameo. Ki yooma ihta kooame koayameai, kihta chaanemetepua pu'ka yooma

kooame koayameoi, Riosio pu'kao, wa'a te'tereoi pu'kao, napati uukamekopua. ⁴ Teeme Riosichi paparamea, kihta na'ara chaanemetepua aaata tamochitia Riosichi paparameo. Taamo Noono tewekachi te'ta Paamirakamera chanimetepua aaataao, kaawe ihsieme enesoo, ki kaawe ihsieme enesoooi.

⁵ Iintuame aaata Riosichi paparamea erakoame, iintuamekopua taawe, Riosiwichio iyoripuachi yachatiame. Iinuamepua tiame, ki yahchame piiripoipua taawe Riosiwichio iyoripuachio, ihta taaweo napati tetewamepua wa'achi tiiamekopua. Yooma pipiripi Riosichi paparamea, iinuemepua ahpo iintome tiiao, ihta taawechi Riosi iyoripuachi ahpo yachamiao.

⁶ Aaata piie taawe poanatakamea, Riosichi iyornariapa wa'a iintokamepua; aaata ki ihta taawe poanatakameai, Riosichi iyoriwa ihsieme puuuai. Wa'achitia aaata yooma kooame koayameai, Riosi cheriwema ki'yaka koayame enesaapua, Riosi iyoriwa ihsieme puuuai. Piire Aaata ki sa'pa koayamea, Riosi iyoriwa wa'a tiiame enesa, kaawe tiiamepua puuuai, Riosichio, senepi ko'komiaoi, Riosi cheriwema ki'yamekapapua.

⁷ Wa'a tiiachipao yooma teeme Riosichi paparamea, ki aaata a'chi chaaneka mochitometepua, ohso kaawe kaawe e'reka taamo ku'imete teemea, aaatawichio tiame inataka, ki taamochewichio. Wa'a te'teremer teemea, i'wa weeechi ahjaka mochikaio, wahjipakaiopua, te'pa taamo Noono tewekachi kahtiam, te'ta ijinuwarakapa. ⁸ Pukaepa teemea, iiweta ahjaka mochikaapua pehjio,

yooma taamo ihsiwaa, taamo Paamira Eesusiwichio enemeripua. Teemea wahjipakaio, Riosi ahjama mochimeripua. Wa'a tiiachiopua, yooma teeme Riosichi te'teriameo, mukukaio, ahjaka mochitoaiopua pehjio, taamo Paamirakamera ijinuwara teemea. ⁹ Apoe Eesusi Riosie Weratiame mukukai eenechi oijenakamekapapua, taamo tewekachi te'ta Paamirawa enepakameopua, yooma ahjaka mochitoameopua pukachi paparaka, yooma wahjipakameopua tiameo, pukachi Paamira paparakameo.

¹⁰ Wa'a teeresoo taamo Paamirao, ¿achini iikai te'yamemua aamo poponio aamo pipinioiopua tiameo? ¿Ki nane'riamekosa eemea, taamo nekakoka mochitosoo Apoe taamo Paamirakamerakopua taamo terimeriopua, kajuyachi taawechio Riosi katewiachio, Eesusichi taamo ki kaawe noonowiria taamo iinatukenioiopua? ¹¹ Ehkoriami Iyoterichio, Apoe taamo Paamiraa eee chiamepua:

No'o te'ta ahjachitia pichiwario chiamenia,
yomatiame ti'tijoea ooweru tiamea,
no'o chopokorieka ajapamerikopua,
yooma noochi tuukaopua, ahpoo kiisi kaawe
nokariao.

Wa'a noonoikaopua ki nu'uti iyoriwa noonoimapa
pua Riosichio,
te'ta nane'rekapa aatanakoopua no'oo.

¹² Waika taawechio teemea, yooma taamo ki ka'karuma nokaka mochitoriao, yooma tuumeripua pu'kao, taamo Paamira Riosio.

*Ka'te ki ka'karumachi motochite aamo Riosichi
poponio aamo Riosichi pipinioi*

¹³ Wa'a tiachipao, kihta chaachapamete teemea wa'asi taamo piirechio, ihta ki kaawe ihsio tuukaopua. Ohso kaawe aamokamera kaawe aamo neesetopuapua, ki aaata aamo Riosichi pooniwao piiniwaoi aamo sewina erapatemichiopua ki Riosichio. Ka'te sewina erapateme tiame iintomitiamua, wa'achi iintonaremakoipua, wa'a ihsiamen aamo tetewapaopua. ¹⁴ Nane'riamenia noochio, ihta kooameoi ka'chi ttiamekopua Riosiwichioo, puuu kooame Riosiwichio iyoriniamea, apoe wa'a erakoapa nokayamepua. Nape puuu Riosi iyorika, ki ko'koluame e'rumeopua ihta kooameo, apoeche ki ko'kome wa'a e'rumeopua. ¹⁵ Aaata poponiwa ki sa'pa ki koayame ahjama yasipasaa ko'komia, ka'chi eramichiopua pu'kao, muuuai ki ko'kometepua sa'pao. Ko'kosaamua sa'pao waikao, ki Riosi nakiwari iinuemapua. Ohso kaawe kihta yorapuapua wa'a tiameo, aaata Riosie Weratiamechi paparario sa'rume ttiameo, pu'ka wa'a ttiame Riosichi pooni piinioi newipatepuawichio, mukukame Riosie Weratiamea. ¹⁶ Pukaepa kaawe aamo neesetomitiapua, ki aaata aamo Riosichi poponi pipinioi, ki kaawe aamo ihsio erakomichiopua, aamoopua seenekachio, kaawe ihsio e'roio. ¹⁷ Taamo Riosi ye'karichi mochipuamea, ki kooame iyoriwae puuua, ihtaoi iiijiwaa. Teemea Riosi ye'karichi taamo mochimiaawichio, Riosi Riosiwarie te'ta piipari te'tereniamepua, taamo iikachio Riosie ta'iria yasitowa tiame, pukaepa

tisia kaawe erakoame teemea. ¹⁸ Wa'a teeka ohjoresaa Eesuschio, kaawe tetewipuame teemea Riosieo, ti'tijoeopua tiame.

¹⁹ Wa'a teeresoo pirena nokisitariapua naaju, te'ta ta'iria mochitowa i'yasikache, epeche Eesuschio oowe erapasikaopua. ²⁰ Ki na'atamete teemea taamo kaawe uuka Riosichi pirenaturiao, oowera kooamechi simiyame, nekakome chaachapakao. Yooma kooamea kaawerumapua, naatiche ki kaawerumapua, aaata koaya kooame, pu'ka tetewachi koi'wame. Wa'a aamo ihsisoo, na'atamerikoimua aamo Riosichi pooniwa Riosichi teerewaopua, aamo pipiniwaoipua Riosichi kaawe teerewaopua tiame. ²¹ Ohso kaawe kihta koi'wa kaawepua, Eesuschio paparaniameo, sa'runame tiiameo, ihtoipua itapiti iijiwaoi, itapiti ihsiwaoi, Riosichi kaawe teerewa einatameopua. ²² Aamo kaawe ihsio e'raopua Riosichio, aamo Riosimache nane'reka yasitometepua pu'kao. Kaawe teetoka ohjoemea, ahpo inatario kaawe yasito tuuyoo, ta'iria yasitomeripua. ²³ Nape ki kaawe ahpo ihsio e'raka koayamea, Riosi Riosiwari wa'a eratiamepua pu'kao, wa'a e'raka koayamea, ahpo e'rae tatakorriamepua. Yooma aaata ki e'wiamea, Riosi Riosiwarie ahpo inatarichi tuuyeniao, tatakoriniamepua.

15

*Aamo piirechikamera kaawe eratemitiamua,
ki aamo wa'apikamera*

¹ Teemea, pewatiame mochikameapa Riosichi paparakao, ki ikanati taamochitia tiiame,

enepatejeramete teemea, pu'ka weemera Eesusichi paparakameopua. Teesa tiame masitepuapua pu'kao muuenati, ki ikanati tamochi ttiame enepatenareka. ² Yooma teemea taamo wahjachikamerao, aachin teeka ku'imichio ahpo kaawe teerewa Riosichio, i'yameri teemea. ³ Riosie Weratiameai, ki ahpo ta'iria wichiya i'yakamepua, Ehkoriami Iyoterichio wa'a chiiamekopa: "Yooma aamo na'aretiameo, noochikamera saaetekamenia." ⁴ Yooma puuu Ehkoriami chaachapatiame Iyoterichio, taamowichio iyotetiamepua, pukachi ne'netoka teetopuawichiopua, pewatiame nokisika Riosichi. Pu'ka Ehkoriami Iyoterichi chiiai, taamo kaawe erapasimichiopua, ahkasi asiyachisi Riosie Weratiameo, taamo puuyeka mochitoao. ⁵ Aamoonia, pu'ka Riosie aamo utewa ki'yaeo, aamo weemuwaeopua tiameo, aamo ku'ijeraninia aamoo, kaawe ahpo nakika mochitomichiopua, piiripichitia mochitoka Riosie Weratiamechiopua, Eesuskamera na'naritokaopua. ⁶ Wa'atia piiripichitia mochitosaa eemea Riosichio, yoomahka piiripichitia, peenia ttiame nayewame enema eemea Riosichio, taamo Paamira Eesusi Noonorachiopua.

*Riosi kaaweruma tuuwewari ki i'isaeri
ti'tijoechi nayewatunia*

⁷ Pukaepa kaawe aamo uuka tetewipuapua, Riosie Weratiame aamo uuka tetewachitia. Wa'a teeka aamo mochitosoopua, tisia kaawe eratema eemea Riosio. ⁸ Eesusi Riosie Weratiamea,

i'isaeri ti'tijoeri tuuyemia eenakamepua, Riosi iintomo tuuria pichiwatamia, Riosi i'isaeri ehkoriami noonoriwara, iintokemo tuuria.
9 Ihji Riosie Weratiamea ki isaeri ti'tijoerichi eenakamepua tiameo, nane'remichiopua pu'kaopua tiameo, ahpo tatakoririao cho'wepuamekopua, Eesusichi paparasoo. Wa'a iintoketiaapua Eesusie Riosi e'rariaeo ki i'isaeri ti'tijoeria, weruma kaawe e'rewa nayewamapua Riosio. Pukaepa Eesusia ki i'isaeri ti'tijoeri eenakamepua, ahpo tewekachi kahtiame Noonochi nayewemiapua, te'ta Ehkoriami Iyoterichio, chiiachitia:

Neeea aamo no'o Noonoo tewekachi kahtiameo, ki i'isaeri ti'tijoerichio,
 tisia kaaweruma aamo nayewamania;
 weruma te'ta kaaweruma aamo wikatamania,
 ki i'isaeri ti'tijoerichio.

10 Pirenachia Iyoterichio ki i'isaeri naewakaopua tiameo, chaanipua tiame:
 Eemea ki i'isaeri ti'tijoeria tiamea,
 i'isaeri te'ta Riosichi paparakame ahjamao,
 peenia erakomeripua.

11 Pirenachi Iyoterichiopua tiameo, ki i'isaeri nayewakao, chaanipua tiame:
 Yomatiame ti'tijoeturi wehjoarichi mochikamea,
 kaawerumako tuuka nayewamitiapua Riosio;
 yoomachi weeechi mochikameapua Riosio,
 te'ta weruma tiiame nayewamitiapua pu'kao.

12 Sewinachi ihji Ehkoriами Iyoterichiopua tiameo, Isaiatarua wa'achi cheeriamepua, eee cheekao:

Isai naawaraa uuyameripua,

Isai tewaniame tetejimarisiwachio,

aaata naawameripua,

yomatiaame wehjoarichio,

te'ta weruma yawichichitia yasipameri.

Waikao yomatiaame weeichi mochikamea,

pukachi paparaka ahpo newipatepuame inatameripua,

ahpo tatakoriria cheriweka cho'wepuawichioopua.

13 Puuu Riosi aamo puuyetoka mochitoame ki'yamisi, aamo peenia eratejeraninia iikachio, ta'iria yasimichiopua, aamo Eesusichi ahjachi paparaka mochitoiopua. Riosi Riosiwaria i'wa weeichi aamo mochikoiopua pehjio aamo ku'isiamepua, aamo ahjachi erakoka puuyetomi-chiopua ahkasi aamo Noono tewekachi kahtia-me ahjama, aamo ohjoepachisiopua, ahkasi ki wahjamesi.

14 Neee Paoroa wa'a mochikame no'o poponiwario pipiniwari tiameo, ahsieme amochi e'ramenia, ka'karumache erakoamekoopa, tisia machiyamekopua Riosichi simiyameo; eemea aamo wa'api pepeniamē ahpo tuuyeka mochitopuameopua kaawe te'teretopuameopua Riosichio, te'ta Riosi nakiyachitiao. **15** Nape neeee aamoo, wa'a aamo te'teriameko e'raiopua wa'asio, nape ki natakepamichiopua aamoo, epeche ma'chiame iyotekamenia i'ka iyojurachio. **16** Neee aamo ki i'isaeri

ti'tijoewichio, Eesusie weratiamenia amochi u'yepamichiopua Riosie kaaweruma tuuyewari aamo tuuyemichiopua. Neeea pu'ka tuuyewari yooraka amochi yasitoamepua, pu'ka tuuyewarichi aamo pichikeriaopua, taamo Noono tewekachi kahtiamechi ma'chitasimichiopua, itapiti Riosiwichio kaawe e'rewa oowewarichitia, taamo Noono Riosiwarie wa'api piipatetiamē.

¹⁷ Aamoo Riosie Weratiamechi aamo e'enariopao, tisia kaawe e'rāme neeea, no'o tekipanaka ihsiriaopua amochio, tisia kaawe teereka itipimerikopua Riosichio. ¹⁸ Ki no'o yoorariakamera oijerawanariamenia, ohso kaawe Riosie Weratiame iintoriakamera no'oe, oijerawamenia, yooma pu'ka ki i'isaeri ti'tijoechio no'o iintoriaopua, nayeweriaopua tiameo, Riosikamera e'wepuawichioo. ¹⁹ Neeea Eerusareni o'inia ahkasi liririko weeechisi oikamepua, yooma ahsieme nayewesika Riosie Weratiamechi simiyameo, yooma wa'amio Riosi Riosiwarie Eesusichi oowe erapatekao, yooma Riosi chiao ki maaenarie pichiwatakao, yooma ihta kokoriame sautesiwae. ²⁰ Wa'a siimo orapakania, ki aaata naewaturiachi, Eesusichi naewaniameopua pehjio. Neeea ki siminarekapua Eesusichi simiyame machitiachiopua wa'asio, ki piirechi tekipanariachi ihsinariapa, eenechi aampachio. ²¹ No'o wa'a nayewariaa, Ehkoriami Iyoterichio, eee chiaapua:

Pu'ka aaata ki nane'retiame pehjio, nayewa-puamepua;

Pu'kao, ka'chitia taawechi ahpo nayeweretia
 pukachi simiyameo,
 pahtepuamepua pukachi simiyame ahpo nayew-
 eretio.

Paoroa Rooma muuwarichi siimo o'rani

²² Neeea pu'ka aaata Eesusi tewaniame ki machiwachi pehji oyapa nayewatukao, ka'chi iika siime teerekamenia aamo ne'nemiao, ki ehpesi o'inia wa'a siimo e'raka weritoai. ²³ Nape ehpeo yooma kajukapania no'o tehkio, ki nakiwiamekapa wa'asi wahjachi ohjoriachi naewatupuao, ehpeope siimo o'rane aamo ne'nemiao. ²⁴ Wa'ami u'matosimo o'rane Ehpanya simiyaio. Wa'a aamo mochikachi no'o asisoopua, ta'iria naewapuawichiopua paikapi taaweo, wa'a ikisao Ehpanyami u'matomo e'ramenia, itapiti aamo ku'iwae. ²⁵ Nape ehpeonia pehjio, Eerusareni simiyamenia, itapiti ku'iwa i'yetoka Eerusareni mochikame tisia tooremuame, Riosichi poponiwao, pipiniwaopua tiame, no'o oiriachi Riosichi poponiwa, toomi na'poaria i'yetoka. ²⁶ Ihji ku'iwa no'o i'toaa, yooma Eerusareni Eesusichi paparamewichiopua, poponiwa pipiniwaopua tiame, wa'a Maseroniami Aakayaami tiame mochikameo, ahpo kaawe e'rachi na'poasa uhjureria. ²⁷ Puuua, ahpo kaawe e'rachi ihkokekamepua pu'kao, kaawe noonoikamekopua Eerusareni mochikameo, i'isaeri naewaturaeo, Riosi kaaweruma tuuyewari ahpo kipoteriopa, ahpo mochikachiami u'yepakao. ²⁸ Neeea Eerusareni toowesapa i'ka no'o i'yetoa ku'iwao, wa'a o'iniao

Ehpanyami siimania. Wa'ami simiyaio aamo ohjoekachi asisimania. ²⁹ No'o wa'a Rooma aamo ohjoekachi asisoopa, tísia ahjachi e'ramenia Riosie Weratiamechyo, no'o ku'imerikopua apoeo, aachin cheeka no'o nayewamichioopua Eerusareni Riosichi paparameo, aamo tísia kaawe erakoka cheriwema ki'yao, yooma tísia kaawe noonokamewichioopua, ahpo ku'iwa uhjuretiao.

³⁰ Riosichi poponiwao pipiniraopua tiameo, no'o neesetowa itajerenania Riosichio. Aamoo itanenania tiameo, no'o ahjama enepamichio Riosi tehkiwachio, Riosie Weratiamechi mo-chitopuawichiopua, Riosi Riosiwari nakiwarie taamo ki'yae. ³¹ No'owichioo, Riosichi itapuapua tiame, pu'ka Uurea mochikame i'isaerio, ki Riosie Weratiame paparameopua, ka'chi no'o yoramichiopua. Itapuapua Riosichio tiameo, pu'ka ku'iwa no'o i'toao kaawe e'raka uupuaciopua, Eerusareni mochikameeo, poponiwao pipiniwaopua tiameo, Eesusichi paparaka mo-chitoameo. ³² Itamitia tiame Riosio, kaawe e'raka no'o asimichio aamo mochikachioi, kaawe e'raka no'o resipumichiopua wa'ao, wa'a no'o enasoopua, kaawe erakoka pu'seriapuaichiopua wa'ao. ³³ Ta'iria mochijeraninia aamo iikachio, Riosichi kaawe erakokaopua aamo tatakoriria cheriwekamekoopua. Wa'a teeresa naaju.

16

Pipiripi tuuwika teepoteniamē

¹ Aaata ooitiame Eewe tewaniamea, ku'we siminariamepua wa'a aamo mochikachio. Puuu

oowitiamea, kaaweruma piinirapua Riosichio, tisia kaawe teeka tekipanakame, Senkeréa tiopachio. ² Kaawe uuka asitepuapua pu'kao, aamo mochikachi asisoo, te'ta Riosie Weratiamechi paramechitia. Kaawe ku'ipuapua pu'kao yooma ihta nakiyae, ki ookapi ku'ikamekopua pu'kao, ahkasi no'ooiopua tiame.

³ No'o teepotekemitia wa'a mochikameo, Aakira, Pirihkaopua tiame Aakira uupira wa'api, puuu na'paa, no'o ahjama tekipanakamepua, no'oo Eesusi Riosie Weratiamechi simiyame masitioio. ⁴ Puuu ookaa, tisia ahpo maaporichi te'teretokamepua no'owichioo. Pu'ka noonoria no'owichioo, cheriwema ki'yaninia pu'kao, yooma wa'ami ki i'isaeri ti'tiopachi mochikameopua tiame, cheriwema ki'yamenia tiame pu'kao. ⁵ No'o teepotekemitia tiame, Aakira, Pirihka ta'perachi nanapawiame, Eesusichi paparame. Epeneto tewaniame teepotemtitia tiame, Aasia weeechi ohjoeme, puuupua pahchakamera paparakame Eesusichio. ⁶ Maaria teepotemtitia tiame, aamowichioo tisia tekipanakame. ⁷ Teepotemtitia tiame Aanroniko, Uunia tewaniame tiame, puuu na'pa no'o perekarichi kahtioio, no'o ahjama mochiriame. Puuua, weeweruma ti'tijoepua Riosie Weratiamechio, ke'chu no'o Eesusichi paparoio, Eesusichi paparakame.

⁸ Naati teepotemtiapua tiameo, Aampiasi tewaniame, no'o Paamira Eesusichio, ki teesa nakiwame. ⁹ Uruwano teepotemtitia tiame, puuu taamo ahjamao, Eesusi Riosie Weratiamechi tekipanakame. Ehtaki tewaniame teepotemtitia

tiamée, no'o aaata tísia kaawe e'ria. ¹⁰ Aapere teepotemitia tiame, tísia oowe e'riame tetewiniame Riosie Weratiamechio. Teepotepuapua tiameo, Arihtóuro ta'perachi mochikame. ¹¹ No'o teepotekemitia Erorioni tiame, no'o weewachi ohjoeme tijoe. Teepotepuapua tiameo, Naasiso ta'perachi tetejimara, Eesusi Paamirachi paparame tiame. ¹² Naati teepotemitia tiame, Tiri-jena tewaniame, wa'a ikisa Tirijosa, na'pa puuua, Riosie Weratiamechi tekipanakame. Teepotemitia tiame Peresira, piirechi ooitiame tísia tekipanakame Eesusi Riosie Weratiame Paamirachio. ¹³ Teepotemitia tiame Ruujo, weruma paparame Riosie Weratiamechi. Pu'ka Ruujo yeeyeraoi teepotemitia tiame, pu'kaonia no'o yeeyechitia tetewa. ¹⁴ Yooma i'ka teepotepuapua tiame: Asinkirito, Perekoni, Erema, Paratowa, Ereme, yooma Eesusichi poponiwa tiame, wa'a ahjama mochikame. ¹⁵ Yooma i'ka teepotemitia tiame: Iiloroko, Uuria, Neereo tiame piinirama, wa'a ikisa Oorimpa, yooma wa'a mochikame tiame ahjama, Eesusichi paparakame.

¹⁶ Teepotaio, kaawe ahpo uuka teepotepuapua. Yoomahka i'wa tiopachi Eesusichi paparameai, yooma aamo teepotenapua tiame.

¹⁷ Kaawe aamo inatepuapua, ki aaata sewina aamo erapatemichiopua no'o aamo masiteriao. Ka'te keepumitia pu'kao, seesenu masitiamepua ki ka'karuma. ¹⁸ Puuua ahpoche ikotua nokayamepua, ki Riosie Weratiamechi nayewaniame. Ki te'ta pepeniameopua Eesusichi simiyameo, peenia chaachapaka masiteka wihkuimatepua. ¹⁹ Aamo Riosichi

kaawe te'tereka mochitoao, ahkaoi yomachiami nane'reniame eemea. Wa'a aamo te'teriopa neeee tízia kaawe e'rampua. Neeea aamoo, wa'api aamo te'teretojerame neeee, tízia aamo kaawe inatetoka ki aamo ruhjipuawichiopua ki ka'karumachio. ²⁰ Wa'a aamo te'teretosoopua Riosichio, Riosia Satanasio, aamo taarae tekeka weripateka, newitotemapua. Yooma aamoo, Apoe Riosie Weratiame aamo ku'ijeraninia, aamo ta'iria mochitomichiopua.

²¹ Wa'ami teepotenapua tiameo, Timoteo no'o ahjama tekipaname. Aamo teepotenapua tiameo, wahjachi no'o weewachi ti'tijoe: Ruusio, Aasoni, Sosipate tewaniame tiame.

²² Teresio tewaniameai, i'ka iyojura no'o iyoteriaai, taamo Paamira Eesusie aamo teepotena-pua.

²³ Aamo teepotenachi Aakayoai, pu'ka ta'perachi kahtiamekane ehpeo, ahpo ta'perachi asikoame che'repatiamekapu puuua, aaata Riosichi paparame i'wa asipuameo. Aamo teepotena tiame Eerahto, i'wa mochiwachi toomi koparoari katewetoame. Aamo teepotenapua tiame Kuarató, Riosichiopua, taamo pooniwachitia tiiáme.

²⁴ Ehpeonia taamo Paamira Eesusi Riosie Weratiameoo, ki nu'uti kaawerumari aamo teewe-jeraninia.

Riosi kaawerumataka nayeweniamē

²⁵ Neeea taamo Noono tewekachi kahtiameo, tízia kaawe e'riamepua, aamoo utewaeme aamo teetotiopua Eesusi Riosie Weratiamechi

simiyame masiteniamechio; pu'ka Eesusichi simiyameo, ehkoriami mochiriameopua, ki tetewiriaopua pehjio, ²⁶ pu'ka ehkoriami mochiriame ki tetewiriao, taamoo ehpiami taawechi tetewika mochitoao, Riosie taamo tetewitetiapa. Ehpeo puuu Riosi ki wahjika kahtiamea, ahpo Taanachi paparamichio paajutenaopua, yomatiame wehjoarichi mochikameopua. Wa'a cheekame taamo Noono tewekachi kahtiamea ahpo ehkoriami na'nayewaturachi nayewaka iyotetekao ahpo Ehkoriami Iyotaperichio.

²⁷ Pu'ka taamo Noono tewekachi kahtiameo, ahpoche te'ta peenewariekameo, yomatiame i'ka wa'a iiintokamekopapua ahpo Taana Eesusi Riosie Weratiamechio, ki nu'uti iyoriwa teerepuamepua, ahkasi ki wahjamesi wa'a te'teretoka.

Wa'asi kajuyamenia i'ka iyotaperio. Cheri-wema ehpeo no'o keepuriawichioo.

**Riosia Warijio Nayewani Ahpo Tisiwa
Kaaweruma Tuuyewari
Huarijío: Riosia Warijio Nayewani Ahpo Tisiwa
Kaaweruma Tuuyewari New Testament**

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Huarijio

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022
c8002ff9-eafc-5d29-b2c7-a847cdca6c74